

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

ҚИЗИМ, ҚУЁШДАН ОЛДИН УЙҒОН!

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган саноат ходими Дилбар ҚУЛМАТОВА билан суҳбат

Дилбар Қулматова тўқувчи шогирдлари даврасида.

иш излаётган қиз эртага сизни уялтириб қўяди. Бекорчидан Худо ҳам безор. Йигитлар ҳам бекорчи қизни танламайди. Хозирги замон қайноналари ҳам ўғиллари учун хунарли, касб-корли қизларни ҳавас қилишади. Бекорчи қиз ҳатто ўз-ўзидан ҳам безор бўлади. Ўзини омадсиз дея фолма-фол юради. Ахир уни кўз ўнгингизда бидъатга ботаётганини қўриб туриб индамай тураверасизми? Иш одамни дадил қилади, чархлайди, чиниктиради. Дунё уйғонганники. Бир-биримизни уйғотайлик. Сиз уйғотаётган одам ўз фарзандингиз бўлса, нур устига нур.

- Дилбар опа, оилангиз ҳақида ҳам гапирсангиз.

- Турмуш ўртоғим Бахтиёр Ёқубов олим, фан номзоди. Қизим Нигорахонни узатганмиз. Чарос исмли неварамиз бор.

Ботиржон комбинатда ишчи, Гулнорахон ва Баҳромжон ўқувчи.

- Умрингизни тўқимачилик комбинати билан боғлагансиз. Хозирда бу ерда қандай янгиликлар бор?

- Дилбар опа, сизнинг тўқимачилик соҳасидаги фаолиятингиз бошданок омадли кечди. Бу соҳага қириб келишингиз қандай бўлган?

- Тошкент Тўқимачилик комбинатига ишга келган дастлабки кунларимдаёқ менга бу ердаги шароит жуда-жуда ёқиб қолди. Сабаби, барча юмушлар айнан аёллар учун мўлжалланганлиги эди. Комбинат ичи ёзда салқин, кишда иссиқ, Ҳамиша шинам душлар сизга мунтазир. Ошхона, сартарошхона, ҳар бир цех учун алоҳида тиббиёт бўлими, жиддийроқ бетоблансанг олий тоифали врачлари бор шифохона, маданият ва спорт иншоотлари - буларни қўриб бир умрга шу ерга боғландим. Устозларим Лидия Казанцева ва Садихон Пўлатовалардан тўқимачилик сирларини сабр-қаноат билан ўргандим. Шу йили ёш мутахассислар учун "Моҳир қўллар" кўрик-танлови эълон қилинган эди. Шу кўриқда голиб деб топилдим.

- Дилбархон опа, баъзан ишсиз юрган, бекорчиликдан жиноят кўчасига қираётган, адашган, фақат ҳаётдан, замондан нолиётган аёлларни кўрсангиз дилингизда нималар кечади?

- Биз ким ўзбек аёлимиз, бизнинг мо-

ларимиз энг оғир қаҳатчилик йиллари ҳам ор-номусни, аёллик софлигини, гурурини ерга урмаган. Сабр-қаноатли бўлган. Нега ўша муқаддасликларни унутишимиз керак? Бир оддий, покиза, нафосатли аёл бўлиб ишламоқ наҳотки шунча қийин? Гоҳо "иш йўқ" деган аёлларни учратаман. Ишсизман, деган аёл дангаса, қоқоқ, танбал аёл. Иш кўп. Мана мен ишлаётган комбинатта келин! Кунт билан касбингиз сирасорини ўрганинг! Ушанда ҳаёт ҳақида тушунчангиз ўзгаради.

- Сиз бугунги кунда таълим бераётган Тошкент Тўқимачилик комбинати қошидаги касб-хунар мактаби талабалари моддий жиҳатдан қўллаб-қувватладими?

- Ҳа, уларга ҳар ойда олти минг сўмдан пул берилади. Ҳар куни тушлик овқат учун ажратилган пул билан саккиз минг сўм бўлади. Етти ойда олий тоифали тўқувчи бўлиб чиқади, бу ердан ёшлар.

- Дилбар опа, сиз дарс бераётган мактабга келиб ўқиб, ўз ҳаёт йўлини топиб кетганлардан мисол келтиринг.

- Ўзингизга маълумки Зулфияхон, ҳамма ҳам бирдай олийгоҳга ўқишга қириб кетмайди. Шундай экан қиз бола-

ми, ўғил болами, аввал хунар ўрганиши керак. Хунарни катта-кичиги бўлмайди. "Меҳнат одамни ва оламни кутқаради", деган фикрдаман. Бир куни олдимга ёш келинчак йиғлаб келди. Уни

Етти фарзанд - бир ўғил, олти қизни оқ ювиб, оқ тараб вояга етказган Дилбархоннинг оналари Холбуви ая ҳар гал эл-юртга тинчлик-омонлик тилаб дуога қўл очинди.

мактабни битириши биланок турмушга узатишган. Ҳали ҳаётда тажрибаси йўқ қиз эр ва унинг уруғларининг кўнглига йўл топа олмаган. Натижада улар ажрашган. Уйдагилар учун у ердан қайтиб келган, бахтсиз қиз. Унинг иш жамоаси йўқ. Дардлашувчи касбдошлари йўқ. Хуллас ҳеч кимга кераги йўқдек.

Мен уни ўқишга тақлиф қилдим. Ҳалиги келинчак кундан-кунга ўқишга қизиқиб кетди. Тез орада ишга тушди. Атрофда уни йўқлайдиган, уни соғинадиган, у билан суҳбатлашадиган, бетоб бўлиб қолса ёрдам берадиган жамоа пайдо бўлди. Тугилган кунда унга гуллар совға қилишганда севинчидан кўзларида ёш билан "Комбинат мени ҳаётга қайтарди. Мен ҳам керакли, хурматли инсон эканман-ку", деб ҳаяжон билан гапирган эди.

- Тўқувчилик қизимга оғир касб, деб ўйловчиларга нима деган бўлар эдингиз.

- Қиз бола қуёшдан олдин уйғониши керак. Барча ишни оғир деб енгилроқ

- Мустақиллик туфайли комбинатимизда ишлар яхши томонга ўзгарди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўла ишга кирди. Енгил саноат вазири Ботир Эргашевнинг саъйи ҳаракати билан замонавий дастгоҳлар ишга тушди. Комбинат очик турдаги ҳиссадорлик жамиятига айланди. Бош муҳандисимиз Ўткир Акбаров ёшлар билан ишлашга алоҳида эътибор бермоқдалар. Президентимизнинг ёшлар билан ишлаш дастури бўйича кўрик-танловлар ўтказилмоқда. Совринлар, микрофотлар жорий этилган. Озода ва чароғон комбинатимга қирар эканман: «Эҳ, қани эди ёшлигим қайтса», деб ўйлайман.

- Дилбархон опа, орзуларингиз амалга ошаверсин, кўтаринки руҳ ҳеч қачон сизни тарк этмасин.

Суҳбатдош:

Зулфия МўМИНОВА
Суратлар муаллифи:
Одил НУРМАМАТОВ

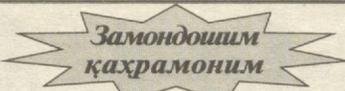

Уйда - фарзандлар билан китоб муталаа қилиш гаштига не етсин...

- Хурматли Каландар Бобоҷонович! Манасиз улкан ҳаётӣ тажрибага эгасиз. Қарийб 20 йил Украинада академик олим Н. Амосов раҳбарлигида ишладингиз. У кишидан илм ўрганиб, фанинг юксак чўққиларини эгалладингиз. Юрак хасталигини операция қилиш бўйича номзодлик диссертациясини ёқлагансиз. Касб-корингиз ҳақидаги фикрингизни билмоқчидай...

кардиохирургия марказини очишга муяссар бўлдик.
- Каландар Бобоҷонович! Марказда қандай операциялар бажариляпти?
 - Инсон организми учун юрак муҳим механизм воситасини ўтайди. Юрак ёрдамида қон бутун тана томирлари бўйлаб булоқдек оқиб туради. Қон томирларга кислородни ва муайян миқдорда озиклантирувчи моддаларни таъминлаб, организмга жон ато этади. Бугунги кунда дунё миқёсида юракка доир қандай операциялар бажарилаётган бўлса, барчаси бизнинг марказимизда ҳам амалга оширилмоқда.
- Мазкур марказ раҳбари сифатида бугун қандай муаммоларга дуч келясиз?
 - Ангиографик лабораторияни ишга

қилинмоқда. Шулардан 8 мингдан зиёди юрак-қон томири касалликлари билан оғриган беморлардик. Ногиронларни соғломлаштириш ва нормал ҳаётга қайтариш тўғрисида жиддийроқ ўйлаб кўриш вақти етди.
 Ангиографик ускуналари ёрдамида 30 фоиз беморни операциясиз даволаш имконияти бор. Инфаркт, инсульт, қон босими юқори бўлган, буйрак билан боғлиқ ҳамда айрим рақ касалликларини даволаса бўлади. Бунинг натижасида давлатга 2 миллиард сўм фойда келтириш мумкин. Ривожланган айрим чет давлатларда ҳозир ўртача умр кўриш 70-80 ёшни ташкил қилса, бизда ати-

Тадбиркорлик мактаби

ОИЛАНИНГ ОЛТИН ЖАМҒАРМАСИ

Оиланинг олтин жамғармаси деган гапни уйда қанча олтин борлиги билан ўлчаганида, деб ўйлаш мумкин. Асло бундай эмас. Оилада маълум миқдорда олтин захираси бўлиши мумкин. Аммо шу ишлатилмас оила аъзолари учун кийим ҳам, озиқ-овқат ҳам бўлмаслиги табиий. Олтин кийим ҳам, еб ҳам бўлмайди. Шу туфайли олтин захираси ҳали оиланинг "олтин жамғармаси" эмас. Олтин жамғарма оила аъзоларини едириб-ичирадиган, кийдирадиган киши ҳисобланади. Бу - оилада топадиган, оилага даромад келтирадиган тадбиркордир.

Тадбиркор ҳақиқатда оиланинг олтин жамғармаси. Оила муқаддас. Демак ундаги барча нарсалар шунга мос бўлиши керак. Шу жумладан, тадбиркор ҳам шу оиланинг юзи, шаъни ва тамойилини ифода этувчи унсурдир. Унинг маънавий қиёфаси ҳам бўлмоғи лозим. Тадбиркор гирмон, нопок бўлса, у тадбиркор сифатида узоққа бормайди. У барча ҳамкорларидан ажраллади, охири оқибатда давлатни алдаб, қонунарга хилоф иш қилади. Натижаси ҳаммага маълум. Қонундан қочиб бўлмайди. Бундай тадбиркорликнинг умри қисқа бўлади.

Ҳақиқий тадбиркор мард, ҳалол-пок, савимий, виждонли, жасур бўлиши керак. Бундай хислатли кишиларга нопоклик, алдамчилик, товламачилик бегона. Шу туфайли бундай тадбиркорлар тадбиркор сифатида узоқ яшайди. Буларнинг муваффақияти аста-секинлик билан амалга ошса-да, лекин доимий ва узлуксиз бўлади. Бундай тадбиркори бор оилалар хор бўлмайди. Ҳақиқатда моддий жиҳатдан таъминланган бўлади. Шу туфайли бундай оилаларда олтини бўлмаси-да, ҳаммаша егулик-ичкиликка ва кийим-кечакка етарли маблағ бўлади. Бу маблағ, бу мулк йилдан-йилга кўпайиб боради. Бу кўпайиш албатта, тадбиркорлик эвазига амалга оширилади. Шу туфайли бундай тадбиркор оила учун "олтин жамғарма"дир.

Баъзи тадбиркорлар борки нафақат оиласини, балки бутун маҳалла, қишлоқ, туманининг оғирини енгил, узоғини яқин қилиб келмоқда. Улар ўз елкасига элнинг юқини, зиммасига бутун халқнинг масъулиятини олганлар. Бундай тадбиркорлар шу маҳалланинг, шу элнинг, шу туманининг олтин жамғармасидир. Буларни халқ эъзозлайди, бошига кўтаради, хурматини жойига қўяди.

Бунга биргина мисол келтираман. 1999 йилги сайловда депутатликка бир туман раҳбари билан оддий тадбиркор номзоди кўйилган эди. Аксарият халқ тадбиркорни қўллаб овоз беришди.

Бу ҳол бежиз эмас эди. Ҳақиқатда халқ кимни сайлашни, кимга овоз беришни ўзлари ҳал қилди. Бундай кишилар ўша халқнинг "олтин жамғармаси" эмасми? Агар бундайлар кўпайса бутун Ўзбекистоннинг "олтин жамғармаси" кўпайган ҳисобланади. Қанча-қанча тадбиркорлар ҳалол-пок ишлаб аҳолига энг зарур озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат товарларини чет мамлакатлардан олиб келиб бозоримизни тўлдирмоқдалар.

Келажақда бизнинг тадбиркорлар миллат гуруҳи, шаънига айланishi лозим. Улар кичик ва ўрта бизнес корхоналарини барпо қилиб ҳақиқатда миллатнинг олтин жамғармасига айланади. Бунга ҳеч қандай шубҳа йўқ.

(Давоми бор)
Мамақонд ПАРДАЕВ,
Самарқанд кооператив институтини доценти

3000 ЮРАКНИ ҚЎЛИДА УШЛАДИМ

- дейди Хоразм вилоят кардиохирургия Маркази бош шифокори Қаландар БОБОҶОНОВ

- Тиббиёт, худди шунингдек юрак жарроҳлиги ҳам жамият ривожига билан баб-баравар ривожланади. Ўтган асрнинг мўъжизаси деганда аввало космоснинг забот этилишини кўз олдимишга келтирамиз. Лекин юракни 1-2 соатга тўхтатиб қўйиб, унга янгидан жон ато қилиш ҳам мўъжиза. Шу нуқтаи назардан қараганда шифокор ҳалол, пок, софдил, меҳнатқаш, виждонли бўлиши керак. У меҳнат қилиш, изланиш, ўқиб-ўрганиш, янгидан янги кашфиётларни рўёбга чиқаришдан толмаслиги керак.

- Қарийб 20 йил ўзга юртда ишлаб, охири-оқибат Хоразмга қайтганингизнинг сабаби не?

- Юрак-қон томирлари жарроҳлиги соғлиқни сақлаш тизимида ниҳоятда катта ва ўлмас соҳа эканлиги республикамиз Мустақилликка эришгандан сўнггина жиддий аҳамият берили бошланди. Кардиохирургия тиббиётнинг мураккаб ва истиқболли соҳаси. Унинг қарор топиши ва ривожланиши инсоният учун жуда муҳим. Кардиохирургияни фан ва техниканинг сурункали замонавий ютуқларисиз тасаввур этиш қийин.

1994 йилда устозим Николай Михайлович Амосов номига Хоразм вилоятининг ўша пайтдаги раҳбарларининг биридан мактуб келди. Бу хат "юртимиз фарзандларини Хоразмга қайтарилишини" илтимос қилиб ёзилган эди. Мен ва менинг бошқа ҳамкасбларим ўз она-юртимизга қайтиш фурсати етганини тушундик. Икки йиллик машаққатли ишлардан сўнг вилоят клиник шифохонаси базасида

тушириш масаласи бизда муаммолигина қолмоқда. Биласизми, Марказнинг тўла жиҳозланиши ва беморларга жаҳон стандартлари даражасида хизмат кўрсатилишини таъминлайдиган иккинчи йўналишнинг тўхтатиб қўйилганлиги ҳечам кечириб бўлмайди деган ҳолдир. Республикада кардиохирургия соҳаси туғилиш ва яратилиш даврини бошдан кечирмоқда. Агар ана шу асбоб-ускуналар ўзимизда бўлса, чет элга бориб даволанишга ҳожат қолмасди. Меҳнатқаш халқимизнинг тер тўкиб толган пули ортиқча совурилмаган бўларди. Чунки марказимизда шундай ноёб ва мураккаб операцияларни уддасидан чиқарган тажрибали, малакали кадрларимиз бор. Иброҳим Мадримов, Маткарим Собиров, Рашид Нуруллаев, Анвар Бобоҷонов шулар жумласидан.

Биз бир неча бор Республика соғлиқни сақлаш вазирлигига мактуб билан мурожаат қилдик. Лекин биронта жўяли жавоб ололмаямиз. Маълумотларга қараганда, дунё бўйича ўлимларнинг 50 фоизи юрак хасталиклари оқибатида рўй бераётган экан. Хоразмда ҳам юрак касалига чалинган 10 минг кишидан ҳар йили 1000 беморни жарроҳлик йўли билан даволаш имкониятимиз бор. Бунинг учун эса бизга энг замонавий ускуналар зарур. Ҳар йили Америкада юраги хаста 1 миллион киши операция қилинади. Бюджетнинг 18 фоизи соғлиқни сақлаш тизимига сарф қилинади. Хоразмда бугунги кунда 60 минг киши ногиронлик нафақаси оляпти. Демак, бюджетнинг 20 фоизи улarga сарф

ги 55-60 ёшни кўрсатмоқда ҳолос. Менимча, соғлиқни сақлаш тизимидаги ислохотларни амалга оширмоқ учун бор ички имкониятларни ишга солмоқ зарур. Биз таркиб толган юқори технологияларни республикамизга олиб келасанига дунё бизга ҳавас қилади ва биздан ўрганади.

- Хоразм фарзанди эканлигингиздан фахрланасизми? Оилангиз тўғрисида гапириб бering?

- Ҳа, албатта. Мен аввало буюк инсонлар етишган, камол толган юрт кишини бўлганимдан қувонаман. Жалолидин Мангуберди, Аз-Замахшарий, Нажмиддин Куброларни берган табаррук юрт, "Авесто"нинг Ватани бўлмиш Хоразм киндик қони тўкилган ўғил-қизларимиз учун ҳам ниҳоятда қадрдондир.

Мен 1950 йили Хонқа туманининг "Қирқеп" қишлоғида дехқон оиласида туғилганман. Онам Тўхтажон ая қариллиқ гаштини сураётдилар. Отам Бобоҷон ота ўтган йили 94 ёшида қазо қилди. Турмуш ўртоғим Наташа ҳамшира. Уч нафар фарзандим, икки неварам бор. Катта қизим Нодира Киевда ишлапти, иқтисодчи. Ольга гимназияда ўқимоқда. Ўғлим Русланбек яқинда мактабга боради.

- Ораунгиз?
 - Мен Ўзбекистонда ҳам кардиохирургия соҳасида янада ёрқин, ойдин йўللар очилишини орзу қиламан. Мустақиллигимизга кўз тегмасин. Юртимизда тинчлик-осойишталик ҳукм суриб тураверсин.

- Мароқли сўхатингиз учун раҳмат!

Сўхатдош:
Дилбар БЕКЖОНОВА

КҮН ТАРТИБИДА: ОИЛА, ОНА, БОЛА МУАММОЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш комплексининг йиғилиши бўлиб ўтди.
 Ўзбекистон Республикаси Бош вазир ўринбосари Д.Ғуломов раислигида ўтган йилгида вазирликлар, идоралар, жамоат ташкилотлари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси ўринбосари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокими ўринбосарлари, Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш комплексини котибиятининг масъул ходимлари қатнашдилар.
 Йиғилишда "Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш котибиятлари ҳамда комплекс тасарруфидаги

ташкилотларнинг 2001 йил 1 чораги давомидаги фаолият натижалари тўғрисида", «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 15 феврал 46-сон Қарори билан тасдиқланган "Соғлом авлод", Давлат дастурининг 2001 йилнинг 1 чораги мобайнида бажарилиши тўғрисида", «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 5 феврал 68-сон Қарори билан тасдиқланган "Она ва бола" Давлат дастурининг 2001 йил 1 чораги давомида бажарилиши тўғрисида"ги масалалар муҳокама этилди.
 2001 йилнинг 1 чораги давомида республикада оилаларнинг мустаҳкамлигини, оналик ва болалик манфаатларини таъминлаш борасида ижобий натижаларга эришилди. Бу

ишда жойлардаги хотин-қизлар кўмиталари, маҳалла фуқаролар йиғинлари ва ҳуқуқтартибот идораларининг биргалликдаги ҳамкорлиги кўл келди. Оилавий ажримлар, ёлғиз оналар сони, балоғатга етмай турмуш қуриш ҳоллари камайди. Хотин-қизлар тиббий саводхонлигини ошириш, соғлом бола туғилиши учун кўрилган чора-тадбирлар ўз самарасини кўрсатди.
 Хотин-қизларни иш билан таъминлаш, вояга етмаганлар ўртада тарбиявий ишлар қўчайтирилади, кам таъминланган, шунингдек ижтимоий ҳимояга муҳтож аёллар, болаларни моддий-маънавий қўллаб-қувватлаш самарали кечди.
 Соғлом оилани шакллантириш, оилада юксак маънавий-ахлоқий муҳитни қарор топтириш, никоҳгача тиббий қўрик-

ни ташкил этиш, ҳомиладор аёллар ва чақалоқларни скрининг кўригидадан ўтказилиши йўлга қўйилди. Истеъодли 14 қиз Зулфия номидаги Давлат мукофоти билан тақдирланди. Тошкент шаҳрида "SOS-Ўзбекистон болалар маҳалласи" ўз фаолиятини бошлади. Хотин-қизлар тадбиркорлигини ривожлантиришга эътибор қўчайтирилди.

Республикамизнинг барча ҳудудларида репродуктив саломатлик ва соғлом оилани шакллантириш юзасидан турли тадбирлар амалга оширилди. Йиғилишда муҳокама этилган масалалар юзасидан камчиликлар ҳам борлиги алоҳида таъкидланди, тегишли ташкилот ва идоралар олдида турган вазифаларга эътибор қаратилиши лозимлиги ўқтирилди.
ЎЗ МУХБИРИМИЗ

АХБОРОТ

Аслида бу фожеа юз бермаслиги мумкинми? Ўз-ўзимга шундай савол бериб, жавоб топишга уриниб кўраман...

Янги йил, янги аср кириб келишидан тўрт кун аввал Йиди Рамазон арафаси кунида келиннинг отаси уйдан ҳар хил ширинликлар, хўл-қуруқ мева-лардан тортиб токи банангача солинган 30 та тоғора келди. Келинчак онаси янгалари билан тунларни тонларга улаб тайёрлаган масалликларни дастурхонга тортиб, қиройли қилиб тузатди. Қис-қаси, ҳайитдан бир кун аввал ўттиз кишилик дастурхон ёзилди, шай ҳолга келтирилди. Келиннинг "боши қоронғи" бўлгани учун олиб-югуриб қилган ҳаракатларидан сўнг кечки пайт анчагина толиқиб қолган эди. Аммо ичидagini сиртига чиқармай ҳайит байрами кунни эртадан кечга қадар келиб-кетувчиларга уч мартадан эгилиб, таъзим қилаверди. Бир пиёладан чой узатиб, келинлик бурчини ўтаётганидан кўнгли тинч эди. Кайнона ҳам турли хил кийимлари ярашган келиннинг меҳмонларга мулозамат билан чой узатаётганидан мамнун эди...

Тошкентлик келинчаклар таомилга кўра дарвозадан кириб келаётган етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган қизалоқларга, бўйи етган қизларга ва онахонларга таъзим қилиб туриши ҳақида эшитган эдим. Ойнаи ҳақон орқали кўриб жуда ҳавас қилгандим. Аммо ўз кўзим билан кузатган манзаралардан ҳафсалам пир бўлди, десам муболаға бўлмас. Аниқроқ қилиб айтганим бўлсам, ўша ҳайит кунни эрталаб соат ўнлардан катта-кичикни кириб келиши бошланган бўлса, токи кечки соат тўққизларгача ҳам келин кўрувчиларнинг кети узилмади. Бу пайтда келинчакнинг юзлари қизариб, дармони қуриганлиги ҳам сезилиб қолди.

Жон хола, яна биров келса, мени йўқ деб қўйинг, илтимос. Ичим оғриб, ўзимни ёмон ҳис қиляпман... Опамнинг келинини аҳволини кўриб, ичим ғашланди. Раҳмим келди - Бўпти, ичкарига кириб биров дам олинг, ўтиб кетар,- дедим мен. Шундан кейин биров вақт ўтди. Ушанда соат кечки тўққиздан ўтган, "Ҳеч ким келмаса керак", деб ўйлаган эканман. Аммо дарвоза яна тақиллади. Уч нафар нотаниш қиз келаётганига кўзим тушди. Ҳайрон бўлдим. Наҳотки, тун қароли тушган бир паллада ҳам келин кўриб келишига? Дарҳақиқат, келиннинг шаҳарда бирга ўқийдиган дугоналари экан. Келинчак касал бўлиб ётиб қолганини тушунирсак ҳам: "Бир кўра-миш холос",-деб туриб олишди. Дастурхон ёзилган хонада ўша қизлар бир соатга яқин ўтириб меҳмон бўлгандан кейингина ўрниларидан кўзгалишди. Келинчак уларни базўр кузатиб, яна кириб ётиб қолди.

Ҳайитнинг эртаси кунни ҳам кечга қадар келиб-кетувчиларнинг кети узилмади. «Наҳотки, опамнинг таниш-билишлари шунчалик кўп?» - дея ҳайрон бўлдим. Бирок ҳайратларим бариси пуч эди. Чунки икки кун давомида келиб-кетувчи қиз-жувонларнинг аксариятини на қайнона, на келинчак танишмас экан. Яна улар бу ерга келишадими? - Одат шунақа,- дейди опам. - Ҳайит кунлари келин кўргани келишади.

Очиғи, бу гайри оддий келин кўриш маросими менда яхши таассурот қолдирмади. Меҳмонлар келиннинг ўзидан кўра дастурхонига, ундаги қўйилган масалликларга қараб, биринчи, иккинчи, учинчи ўрин қўйишар экан. Яъни, "фалончининг дастурхони жуда бой", "фалончининг отаси йўқлиги учун дастурхони тўлиқ бўлмабди", дея "баҳолашар" эканлар. Қизиқ, келинларни бундай тарзда "кўриш" Тошкентда қачон пайдо бўлган? Наҳот қиз-жувон-

лар инсоннинг маънавиятига фақат дастурхони орқали баҳо берсалар? Ахир халқимизнинг "Бугдой нонинг эмас, бугдой сўзинг бўлсин" деган ҳикматининг маъноси қаерда қолди?..

Дарҳақиқат, ўзбек халқи нияҳтада меҳмондўст. Бунинг учун фахрланиш мумкин. Аммо қиз узатган хонадон соҳибларига ўттиз-қирқ тоғора масаллик "солиғи" солиниши бу меҳмондўстлик рамзи бўлолмайди.

Эшитишимча, Тошкент шаҳрида келин томондан ҳатто 80-100 тоғора масалликни кўвнинг уйига юбориш одат тусига кириб қолибди. Эҳтимол, бу бебиллиса пул топаётганлар учун арзимас харажат бўлиши мумкин. Бирок соатлаб эгилиб кетмон чо-пиб, деҳқончилик қилаётган, кўз нурини тўкиб мактабларда дарс берадиган муаллимлар учун бундай катта харажатни қилиш осон деб ўйлайсизми? Бу-

аҳволи оғирлашди. Шифокор чақирилган эди, зарур дори-дармонларни ёзиб берди-да, ётиши зарурлигини тайинлади. Бир кун аввал заррин либосларда ял-ял ёниб хизмат қилган келиннинг юзлари эртаси кунни кечки пайтга келиб заъфарон тусга кириб қолган эди. Шундай бўлса ҳам келинчак оёқ-қўлини узатиб ёта олмади. Ҳамон келин кўрдига келувчиларнинг кети узилмасди...

Янги йил кириб келишига бир кун қолганида мен Андижонга қайтдим. Биринчи январь куну Тошкентга қўнғирок қилдим. Салом-алиқдан сўнг опам келиннинг ҳомиласи тушиб қолгани, аҳволи оғирлигини гапирди. "Янги йил кириб келаётган пайтда ҳаммамиз шифохонада эдик", - деди опам. Телефон трубкасида опамнинг унсиз йиғ-

БУ ВОҚЕА НЕГА ЮЗ БЕРДИ?

лаётгани сезилиб турар эди... Нега туғилмаган гўдак нобуд бўлди? Бунга ким айбдор? Бу саволларга жавоб топиш осон эмас эди.

Кексаларимиз тўйдан кейин қирқ кун чилла сақлаш кераклигини бежиз айтмаганлар. Шунингдек кун кеч кириб, қоронғу тушганда ўзгалар хонадонига, ҳатто ён қўшнисининг уйига киришни бемаврид деб билганлар. Нега энди бизнинг муқаддас байрамимиз кунларида келин тушган хонадон эрта тонгдан тун қоронғусига қадар топ-талади? Буни ким ўйлаб топди? Нега энди қиз-жувонлар ўнта маҳалла наридаги, умуман танимаган-билмаган келинчакнинг уйига боришади?

Назаримда, хотин-қизлар кўмиталари, "Маҳалла" кўмиталари, қишлоқ фуқаролар йиғинлари мутасаддилари, оксоқоллар, фаол аёллар бундай одатларни пайини қирқишлари керак. Зеро ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида, нарх-наволар кун сайин ўзгариб турган бир пайтда тоғора-тоғора масалликлар тайёрлаш осон эмас. Бундай исрофгарчиликни чеклаш пайти келди.

Эҳтимол, юқоридаги жумлаларни ўқиганлар биргина мисол орқали умумий хулоса билдиришга на ҳожат, дейишлари мумкин. Агар бу ҳол фақат битта бўлганида мен буни қаламга олмас эдим. Ваҳоланки, Бектемир шаҳарчасида юқоридаги сингари одат ҳар қалга ҳайитда так-рорланар экан.

Юртбошимиз янги асрнинг дастлабки йилини «Оналар ва болалар йили» деб эълон қилди. Барча оналар қатори мен ҳам жуда хурсанд бўлдим. Зеро оналари ардоқли юртининг келажак ибод бўлади. Демак юртбошимиз оналарни, болаларни ардоқлаётган экан, ҳаётимиз янада фаровон ва гўзал бўлади. Бирок ҳаётимиз ана шундай тўкин бўлиши учун биз оддий фуқаролар ҳам ўз хиссаларимизни қўшмоғимиз керак. Миллий урф-одат, аъналаримизни қадрлашимиз зарур, фарзандларимизни меҳнатқаш, билимли, Ватанга садоқатли қилиб тарбиялашимиз керак, деб ўйлайман.

Ушбу сатрларни ёзар чоғимда узокдан чақалоқнинг йиғлаётган овози эшитилгандек бўлди. Не-не гўзал орзулар билан кутаётган ҳомиласидан жудо бўлган ёш онанинг фарёди ҳам қулоғимга чалинди, гўё. Туғилмай нобуд бўлган гўдакнинг: "Нега бунча тошмехрсиз одамлар", дегандек ноласи юрак-бағримга сим-сим оғриқ берди. Қўлимдан қаламим тушиб кетди...

Феруза МИРЗОЛИМОВА,
журналист

ку, иқтисодий томони. Маънавий томони шундаки, эндигина ўсиб келаётган ўн-ўн икки ёшли қизалоқлар ҳам катталар билан бирга келин кўришга келишпти. Улар ҳам келинга баҳони катталар сингари дастурхонига қараб белгиланиш ўрганиб боришяпти. Келиннинг ҳаёси, ибоси, пазандалиги, яхши хислатларига баҳо бериш ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас бу ўринда.

- Бугун йигирма тўртта келинчак кўриб келдим,- деди мақаниб ўн ёшдаги бир қизалоқ. - Буниси йигирма бешинчиси.

Тун қоронғусида кириб келган бу қизалоқнинг онаси қаерда экан, наҳот шу пайтгача қизининг кўчма-кўча келин кўриб юриши билан қизиқмасга?

- Мен келинлик пайтимда,- деди қирқ ёшлардаги бир аёл. - Тунги 12 ларда дарвозамиз тақиллаган эди. Ухлаётган жойимдан қайнонам уйғотган, таъзим билан меҳмонларни кутиб олганман...

- Келин бечора оғир оёқ экан, ҳайитнинг эртасига етти ойлик боласи нобуд бўлибди,- деди яна бир аёл. - Икки йил аввалги бу воқеани ҳали ҳамон эслайман...

Келин кўрувчи аёллар ва қизларнинг бундай гап-сўзларидан сездимки, ҳайит байрами кунларида келин кўриш туфайли айрим кўнгилсизликлар учраб турар экан...

Ҳайитнинг эртаси кунни тушдан кейин келиннинг

ҚАНИЙДИ ЁНИМДА БЎЛСАЛАР ОНАМ

Онажоним 41 ёшларида оғир касалликдан вафот этдилар. Биз тўрт фарзанд (Акам 20, опам 19, мен 15, синглим 8 ёш) онажоним меҳрига тўймадик. Чин дунёга кетганларига ўн йил бўлган бўлса, не-не азобларни кўрмади бу шўрлик бошимиз. Ўғай она зулмию, кўча-кўйда санигиллар... Лекин ҳаммасидан ҳам синглимга жуда раҳмим келди. Унинг кўзларидан "онам меҳрини қўмсай-

ман" деган маънони англаб, уқиб тураман. Бир кун синглим билан уришиб уни урдим ва айтаётган гапларини эшитиб юрагим эзилди. У онажонимга му-рожаат этарди: "Онажон, мени нега ташлаб кетдингиз, ўзингиз билан мени ҳам олиб кетсангиз бўлмасмиди",-деб зор-зор йиғ-кўйди санигиллар... Лекин ҳаммасидан ҳам синглимга жуда раҳмим келди. Унинг кўзларидан "онам меҳрини қўмсай-

урманлар, сўкманлар",- дер эдилар. Шуларни ёзиб ўтирибман-у, кўзим тўла ёш. Онажоним раҳматининг гаплари тез-тез ёдимга тушади. "Сассиқми, ахмоқми, ёмонми ўз ота-онанг бўлсин",- дердилар. Шуларни ўйлаб қўпин-ча шеърлар ёзиб тураман.

Хотира-муқаддас

Дилдаги орзулар рўёб бўлганда. Менга бахт қўеши қулиб боққан дам, Қанийди ёнимда бўлсалар онам!

Мукаррам ХУДОЙНАЗАРОВА
Кибрай тумани

Кайгу ва шодлик ҳам ўтади бир кун,
Баҳорда чечак кулар, кузда у маҳзун.
Менга бахт қўеши қулиб боққан дам,
Қанийди ёнимда бўлсалар онам!
Шодлик-ла мурғак қалб тўлиб-тошганда,

ОҚ КЎНГИЛ ҚИЗ ЭДИ...

Наргиза бегубор, оқкўнги, халол, барча дўсту-дугоналарини яхши кўрадиган инсон эди. Бадавлат-обрўли оиланинг қизи бўлса ҳам ҳаммага бирдай муомалада бўларди. Ҳамма уни ҳурмат қиларди. Турмушга чиқиб ўқишни давом эттирди. Наргиза ўзМунинг талабаси эди. Эндигина ўн тўққиз баҳорни қаршилаган, ҳақиқий ҳаётга эндигина қадам қўяётган талаба қизнинг бевафо дунёдан чин дунёга рихлат қилганига ҳеч кимнинг ишонғиси келмади. Меҳрибон дадасининг битта-ю, битта қизи эди. У фақат уйда

эмас, балки ҳамма учун ягона қиз эди. Туманимиздаги унинг номи билан аталувчи «Наргиза» хусусий фирмаси қизларни бичиш-тиқишга тайёрлаш, ҳамда иш билан таъминлаш йўлида савобли ишларни амалга оширмоқда. Бу ерда хунарли бўлган ва хунарли бўлишни хоҳловчи қизларнинг сон-саногий йўқ. Ҳамма ҳавас қиладиган покиза ва оқила қиз бугун орамизда йўқ. У доимо бизнинг дилимизда мангу яшайди. «Наргиза» қизларини эса Наргизанинڭ ҳалолу пок руҳи қўласин.

Аҳорбек АЪЗАМОВ
Фаргона вилояти,
Бувайда тумани,
Янгикўрғон шаҳарчаси

ФОЛГА ИШОНМА...

Халқимизда шундай бир нақл бор: "Фолга ишонма-фолсиз ҳам юрма..." Менинг назаримда сўнгги пайларда "фолсиз юрма" ақидасига амал қиладиганлар кўпайиб бораётгандай. Оқибатда уларнинг тинч оилалари, аҳил кўшнилари ўртасига совуқчилик аралашиб борапти. Тўғрироғи алданиб қолишарди. Келинг, бунга яққол мисол қилиб бир воқеани айтиб берай.

Бир куни кўшнимизнига иккита фолчи хотин кириб келди. Улар ҳовли саҳнидаги сопага яхшлаб ўтириб олишгач, ҳаммага бир-бир гап ташлай бошлашди. Улардан бирининг кўзлари уй эгасига тушгач "Вой сингилжон, бошингизда катта бир кўнглисизлик турибди-ку!" деб гапира кетди. "Ана ўзингиз ҳам кундан кунга озиб-тўзиб кетяпсиз", деб кўшнимизни фол очиршига ундай бошлади. Умирида фолга иши тушмаган аёл ҳам нима қилишини билмай гангиб қолди-да: "Э, майли, очсангиз очақолинг", - деди. "Клиентиди" катта ишонч уйғотган фолчи дарҳол ишга тушиб кетди. Кўкка узок текилиб туриб: "Ана, сирларингиз очилиб келяпти. Қани атаганингиз борми, бўлса олиб келинг. "Садақа - радди бало", деганлар, тезроқ бўлақолинг", - деди. Кўшнимиз ҳам астойдил қизиқиб кетиб фолчининг талабини сўзсиз қондира бошлади. Сандиқдаги қимматбаҳо матолар дейсизми, ҳали ўзи ҳам чой сузиб ичмаган пилёлар дейсизми, хуллас сир очилиши учун ҳамма нарса муҳайё бўлди. Ва ниҳоят кўшни аёлнинг тақдириндан огоҳ бўлинди. Эмишким, умрида ўзга аёлларга қайрилиб ҳам қарамайдиган, оқ кўнгли, мўйин, қобилгина эри бир аёл билан пинҳона учрашиб юрармиш. Ҳаттоки, яқинда оила қуриш ниятлари ҳам бор экан. Бу гапни эшитган кўшнимизнинг ранги оқариб кетди. Ҳовлиқанича: "Яна нима бўлар экан", - деди. Фолчи хотинлар ҳамма сирни очиб кетиш пайига тушиб қолишди. Кетар пайида: "Агар хоҳласангиз эрингизни бу йўлдан қайтариб беришимиз мумкин", деб сирли қараш ҳам қилиб қўйишди. "Эр бермоқ, жон

бермоқ", - деганларидек шу дамда кўшним учун бу аёллар нажот фариштаси бўлиб кўриниб кетиши чоғи, "Майли, майли нима қилсангиз қилинг, фақат эримни бу йўлдан қайтариб беринг", - деб илтимос қилишга ўтди. "Гап бундай ояқон, менга ўзингиз яхши кўрадиган бир нарсангизни берасиз, мен унга ирим-сирим қилиб бераман, насиб бўлса ҳаммаси яхши бўлиб кетади". Гапнинг қофиясини хўп келиштириб гапираётган бу халоскорлар ора-сирада: "Вой бечора, сал қолса эрингизни биров илиб кетар экан-у, оғзингизни очиб қолаверар экансиз", - деб ачиниш ҳам қўйишарди. "Айтинг опа, нима берай? Нима қилсам бу балодан қутуламан", - деб зор қақшаб турган соддадил кўшнимнинг кўзига шу пайт ҳеч нарса кўринмасди. "Бу иш ҳар қандай нарсага эмас, асл молга қилинади. Мана шу тила балдоингиз жуда мос тушади, ояқон". Фолчи хотинларнинг муддаолари ҳам шу экан шекилли, балдоқни кўлга киритгач икки ҳафтадан кейин келишларини, унчага яхши ниятлар қилиб ўтиришини тайинлаб шошиб-пишиб кетишди.

Мана фолчиларнинг кетганига ҳам тўрт ойна бўлиб қолди. Уша кундан бери кўшнимизнинг уйдан жанжал аримаиди: Бечора эр жанжалдан безиб ишдан ҳам бўшаб олди. Ўзининг бошлаб алданганини тушуниб етган аёл эса фолчилар ҳақида гап кетса "Э, шу фолчиларнинг зотиға ўт тушсин", - дейдиган бўлди.

Бир-бирини қўллаб-қувватлаган, тушунон эру-хотин Комилжон ва Зулхуморга кетма-кет полвонгина ўғилчалар: Арслонбек билан Санъатжон насиб этди. Кейин бир қизалоқ... У ой кун етмай дунёга келди. Дастлаб эшитган одам ажабланмай қолмайди - чақалоқнинг вазни бир килога ҳам етмасди.

- Бола туғилганданок ўзим ва эримдан бошқа ҳеч ким унинг яшаб кетишига ишонмаганим. Ҳаттоки доя чин кўнглидан чиқариб берган суюнчимизни ҳам олмаган, - деб эслайди Зулхумор.

Оила кексалари чақалоққа умид, эътиқод билан Назира деб исм қўйишди.

ли ўзи сўз бошлади:

- Бу фарзандни менга Аллоҳ берди. Нега ундан уялишим керак? Ақли бутун, зийрак, меҳрибон. Уйга муаллим қақриб ўқитяпмиз. Аллоҳдан умидим бор - тузалиб кетса, ажабмас. Массажларнинг фойдаси тегдими, ҳозир бирон нарсага суяниб тик турадиган, қадам садиған бўлди.

Ҳадемай сочлари тўлқинлиби Назира кириб келди. Синглисидан ҳам кўра хурсандроқ Санъатбек оstonадан сал нарида Назирани авайлаб ерга қўйди-да, умидбахш қадамларга таянч бўлди.

Ёшига нисбатан улғурроқ фикрлайдиган Назира билан гаплашаркан-

АНА ШУНДАЙ ОТАЛАР БОР БЎСИН!

Бундан ўн олти йил муқаддам онасининг қафтига жо бўлган мурғаккина жон бугун сочлари, кўзлари қол-қора, табассумлари ярашимли, нигоҳлари тийрак қиз бўлди. Фақат... Назира ёшлигидан ногирон бўлиб қолди - юролмайд.

Лекин оила даврасида, жамоат орасидами, концерт залидами, турли тадбирлардами... бир ҳолат эътиборни тортади, кўнглинги тоғдек қутаради: Назира ўзини ҳамма билан тенг ҳис қилади, фикрларини эркин баён этади, шеърлар ўқийди, ўтирган жойида рақсга тушади. Қадрдонлар шунга одатланган: Назира кўллари билан шўх "Лазги"га ўйнаётганда ҳеч ким давра ўртасига тушмайди, қарсақ чалиб уни томоша қиладилар.

Назирани тасвирга тушироқчи эдик, қиз:

- Шовманг, аввал сартарошхонага бориб сочинми турмақлаб келишим керак, - деди.

Бу гапни эшитиши билан акиси Санъатжон кийини чиқди-да, синглисини опичлаб машинага ўтқазди...

Беихтиёр хаёлимга Республика Ижтимоий таъминот вазирлигининг бошқарма бошлиғи Алишер Инокўнинг: "Бизнинг энг катта муаммоларимиздан бири - ногирон фарзанди бўлган кўпчилик ота-оналарнинг болаларига нотўғри муносабати. Бундай ота-оналар шундай болалари бор эканлигидан уялишадими ёки фарзандим қийналмасин дейишадими, ногирон болани эл кўзиндан панароқда тутадилар, кўпчиликка қўшмайдилар. Бола ўз дарди билан яккама-якка қолиб кетади. Ўзининг ҳеч кимга керак эмаслигини ҳис қилгани сайин руҳан эзилади, тушкунликка тушади. Жисман, маънан соғломлашиш ўрнига, ўзида мавжуд имкониятларни ҳам йўқотиб боради. Бундай ота-оналар гўё бугун боланинг жонини қийнамай яшшилиқ қилаёпмиз, деб ўйлашлари мумкин. Лекин улар ўзларига: "Боланинг келажаги нима бўлади?" - деб савол берсалар ва ўғил, қизларида мавжуд бўлган жисмоний, ақлий, руҳий имкониятлар куртакларини ривожлантирсалар, болани эл-юртга қўйсалар, ҳеч қачон афсусланмайдилар", - деган гаплари ёдимга тушди...

Назира сартарошхонадан келгунича Зулхумор билан суҳбатлашмоқчи бўлдим. Лекин тўғриси, саволларимни тилга чиқариш мушкул эди. Зулхумор гўё мени тушунди шекил-

ман, айрим фикрларига гўё боғланиб қоламан.

- Шукр қиламан, ҳозирча оёғимда юрмасам ҳам. Худойим бошқа аъзоларимни соғ яратибди. Одамларга нафим тегиши учун имкониятларим бор... - Назиранинг бу гапларини тингларканман, ўз-ўзимдан бўлиб қолди - юролмайд.

Лекин оила даврасида, жамоат орасидами, концерт залидами, турли тадбирлардами... бир ҳолат эътиборни тортади, кўнглинги тоғдек қутаради: Назира ўзини ҳамма билан тенг ҳис қилади, фикрларини эркин баён этади, шеърлар ўқийди, ўтирган жойида рақсга тушади. Қадрдонлар шунга одатланган: Назира кўллари билан шўх "Лазги"га ўйнаётганда ҳеч ким давра ўртасига тушмайди, қарсақ чалиб уни томоша қиладилар.

Назирани тасвирга тушироқчи эдик, қиз:

- Шовманг, аввал сартарошхонага бориб сочинми турмақлаб келишим керак, - деди.

Бу гапни эшитиши билан акиси Санъатжон кийини чиқди-да, синглисини опичлаб машинага ўтқазди...

Беихтиёр хаёлимга Республика Ижтимоий таъминот вазирлигининг бошқарма бошлиғи Алишер Инокўнинг: "Бизнинг энг катта муаммоларимиздан бири - ногирон фарзанди бўлган кўпчилик ота-оналарнинг болаларига нотўғри муносабати. Бундай ота-оналар шундай болалари бор эканлигидан уялишадими ёки фарзандим қийналмасин дейишадими, ногирон болани эл кўзиндан панароқда тутадилар, кўпчиликка қўшмайдилар. Бола ўз дарди билан яккама-якка қолиб кетади. Ўзининг ҳеч кимга керак эмаслигини ҳис қилгани сайин руҳан эзилади, тушкунликка тушади. Жисман, маънан соғломлашиш ўрнига, ўзида мавжуд имкониятларни ҳам йўқотиб боради. Бундай ота-оналар гўё бугун боланинг жонини қийнамай яшшилиқ қилаёпмиз, деб ўйлашлари мумкин. Лекин улар ўзларига: "Боланинг келажаги нима бўлади?" - деб савол берсалар ва ўғил, қизларида мавжуд бўлган жисмоний, ақлий, руҳий имкониятлар куртакларини ривожлантирсалар, болани эл-юртга қўйсалар, ҳеч қачон афсусланмайдилар", - деган гаплари ёдимга тушди...

Назира сартарошхонадан келгунича Зулхумор билан суҳбатлашмоқчи бўлдим. Лекин тўғриси, саволларимни тилга чиқариш мушкул эди. Зулхумор гўё мени тушунди шекил-

ман, айрим фикрларига гўё боғланиб қоламан.

- Шукр қиламан, ҳозирча оёғимда юрмасам ҳам. Худойим бошқа аъзоларимни соғ яратибди. Одамларга нафим тегиши учун имкониятларим бор... - Назиранинг бу гапларини тингларканман, ўз-ўзимдан бўлиб қолди - юролмайд.

Лекин оила даврасида, жамоат орасидами, концерт залидами, турли тадбирлардами... бир ҳолат эътиборни тортади, кўнглинги тоғдек қутаради: Назира ўзини ҳамма билан тенг ҳис қилади, фикрларини эркин баён этади, шеърлар ўқийди, ўтирган жойида рақсга тушади. Қадрдонлар шунга одатланган: Назира кўллари билан шўх "Лазги"га ўйнаётганда ҳеч ким давра ўртасига тушмайди, қарсақ чалиб уни томоша қиладилар.

Назирани тасвирга тушироқчи эдик, қиз:

- Шовманг, аввал сартарошхонага бориб сочинми турмақлаб келишим керак, - деди.

Бу гапни эшитиши билан акиси Санъатжон кийини чиқди-да, синглисини опичлаб машинага ўтқазди...

Беихтиёр хаёлимга Республика Ижтимоий таъминот вазирлигининг бошқарма бошлиғи Алишер Инокўнинг: "Бизнинг энг катта муаммоларимиздан бири - ногирон фарзанди бўлган кўпчилик ота-оналарнинг болаларига нотўғри муносабати. Бундай ота-оналар шундай болалари бор эканлигидан уялишадими ёки фарзандим қийналмасин дейишадими, ногирон болани эл кўзиндан панароқда тутадилар, кўпчиликка қўшмайдилар. Бола ўз дарди билан яккама-якка қолиб кетади. Ўзининг ҳеч кимга керак эмаслигини ҳис қилгани сайин руҳан эзилади, тушкунликка тушади. Жисман, маънан соғломлашиш ўрнига, ўзида мавжуд имкониятларни ҳам йўқотиб боради. Бундай ота-оналар гўё бугун боланинг жонини қийнамай яшшилиқ қилаёпмиз, деб ўйлашлари мумкин. Лекин улар ўзларига: "Боланинг келажаги нима бўлади?" - деб савол берсалар ва ўғил, қизларида мавжуд бўлган жисмоний, ақлий, руҳий имкониятлар куртакларини ривожлантирсалар, болани эл-юртга қўйсалар, ҳеч қачон афсусланмайдилар", - деган гаплари ёдимга тушди...

Назира сартарошхонадан келгунича Зулхумор билан суҳбатлашмоқчи бўлдим. Лекин тўғриси, саволларимни тилга чиқариш мушкул эди. Зулхумор гўё мени тушунди шекил-

ман, айрим фикрларига гўё боғланиб қоламан.

- Шукр қиламан, ҳозирча оёғимда юрмасам ҳам. Худойим бошқа аъзоларимни соғ яратибди. Одамларга нафим тегиши учун имкониятларим бор... - Назиранинг бу гапларини тингларканман, ўз-ўзимдан бўлиб қолди - юролмайд.

Лекин оила даврасида, жамоат орасидами, концерт залидами, турли тадбирлардами... бир ҳолат эътиборни тортади, кўнглинги тоғдек қутаради: Назира ўзини ҳамма билан тенг ҳис қилади, фикрларини эркин баён этади, шеърлар ўқийди, ўтирган жойида рақсга тушади. Қадрдонлар шунга одатланган: Назира кўллари билан шўх "Лазги"га ўйнаётганда ҳеч ким давра ўртасига тушмайди, қарсақ чалиб уни томоша қиладилар.

ҲАЁТ ТАШВИШЛАРИ ВА ҚУВОНЧЛАРИ

Мана сизга ҳаётдан бир мисол. Бундан қандай хулоса чиқариш ҳар биримизнинг ўзимизга боғлиқ. Фақат ҳар нарсага қодир, ҳар нарсани кўриб тургучи Яратган эгам борлигини, тақдиримизда неки бўлса ўзидан эканлигини унутиб қўймайлик.

Мадина ЎСАРОВА

Самарқанд вилояти, Ургут тумани

АЁЛЛИК ШАЪНИ ҚАНИ...

- Минг афсусли, - дейди Чортоқ туман судининг раиси Сайёрахон Воҳидова. - Ўзим ҳам аёл, қолаверса она бўлганимдан икки нафар фарзанднинг онаси Сиддиқова Зубайраҳон устидан қонун асосида ўзим чиқарган ҳукмдан хижолатдаман. Бу аёлнинг фикри ёди фақат ўғрилиқ қилиб, харом молни ўзи ва болаларига беришдан иборат бўлиб қолганлиги нақадар аянчли.

Агар Зубайра Сиддиқова бирор бир жойда ижтимоий фойдала меҳнат билан шуғулланса, юзи ёруғ, рўзғори бут бўлиб, номи булганмасди. Биринчи марта 2 йилга судланганди.

Аммо кўнгли текин томоқ топиб ейишга ўрганган Зубайраҳон 2000 йилнинг ёз ойларида яна ўғрилиқ йўлига кириб, ўзи билан воёга етмаган шахсни ҳам жиноятга жалб қил-

ди. Лекин амнистия қўлланиб у жаоздан озод қилинди. Икки бор эл-юрт олдида боши эгилган аёл-она ҳеч қачна вақт ўтмасдан ўтган йилнинг куз ойларида кўппа-кундузи чортоқлик Тўхтаназаровга тегишли бир бош - нархи 120000 сўмдан ортик бўлган қорамолни етаклаб кетди. Молни олиб бориб Янгиқўрган шаҳарчаси Охунбобоев кўчасидаги ўзига қарашли ҳовлига яширди. Бироқ сотиб улгурмади. Милция ходимларининг тезкор ҳаракатлари туфайли бу жиноят тезда фож этилди.

Аёл туман судининг ҳукми билан беш йил муддатта озодликдан маҳрум этилди.

А.МАМАТОВ

Наманган

БОЛАЛАР ЎЗИМНИКИ, ХОТИН БЕГОНА

Тушлик пайти эди. Бир танишим билан чой ичиб ўтиргандик, кўшни столда 30 ёшлар чамасидаги йигит ва жувон тушлик қилишарди. Ҳамма ўзи билан ўзи. Шу пайт қаёқдандир чойхона эшиги остонасида иккита болакай пайдо бўлди. "Дада, дадажон" дея кўшнимиз томонга югуриб келишди. Йигит аввалига бироз тарадудланиб қолди, сўнгра болаларни ютоқиб бағрига босди. Кўзларига ёш қалқди. Болаларнинг юз-кўзларидан ўпар, дийдорларига тўямасди. Шу топда, эшик олдида қўлни белига қўйиб ўзига нафрат ила қараб турган жувонга кўзи тушиб-ю, болаларни ўзидан бўшатди. Меҳрли, ташна кўзларда қандайдир жиддийлик ёфодаланди. Аёл эса болаларни тинмай чорлар, йигитнинг шаънига таҳрирловчи сўзлар айтарди. Ҳамманинг нигоҳи уларда. Сўнгра йигит болакайларнинг ҳар иккаласи қўлига юз сўмдан бериб: "Бора қолинглар, аяларинг қараб қолди" дея ерга боқиб қолди.

Воқеа тафсилоти барчага аён бўлдики, ота меҳрига ташна болалар, то аяларни келиб қўлларида судрамагунча, мунчоқдек жавдираб турган кўзларини дадаларидан узолмай

тураверишди. Қўлларидаги пулга эътибор ҳам берганлари йўқ. Чунки, шу топда боқякишларга пулдан ҳам дадаларининг бағрида бир зумгина роҳат топиш, дийдорига тўйиш ҳисси устун турарди. Хуллас, аялари уларни бўйниларига аркон солиб тортувдек ҳолатда судраб, жавраб чойхонадан олиб чиқиб кетди.

Шу чоғда беихтиёр йигитга нигоҳим тушди. У унсиз йиғлар, эшик томонга қарамасликка интиларди...

Ёнидаги иккинчи оиласи экан чамаси, тилга кирди. "Ялмоғиз, атайлаб бу ерга олиб келган болаларингизни", - деди захарханда оҳангда.

- Болаларим, - йигитнинг томоғига бир нарса текилгандай бошқа нарса деёлмади. У кўзларидаги ёшни тўхтаётмасди. Шундан кейин улар гаплашишадими. Томоқларидан чой ҳам ўтмай қолди чоғи салдан сўнг туриб кетишди.

Улар туриб кетишганидан кейин ҳам чойхонада анча вақт жимлик ҳукм сурди. Кўнгли бўшроқ аёллар рўмолчаларини олиб, эзилиб кетган юраклари қатидан беихтиёр тўқилаётган ёш томчиларини артиб қўйишарди...
Хайрулла ҲАМРОЕВ

БАХТИНГИЗНИ ЎЗИНГИЗ ТОПИНГ

Учи кам қирқ ёшни қоралаган Меҳриддин олий маълумотли, ҳамма нарсаи тушунган йигит бўлгани билан турмушнинг ўнқир-чўнқирларига дош бера олган, гўр бир инсон эканлигини ҳис қилдим. Назаримда Меҳриддин оилада ўғил ёки қиз туғилиши айнан аёл кишига боғлиқ эмаслигини, тиббий нуқта назардан яхшилаб ўқиб-ўрганганида дунёга келган қиза-лоқларига ўзгача бир меҳр-муҳаббатини бағишлаган, қўз очиб кўрган аёлини бу қадар оғир аҳволга солиб қўймаган бўлар эди. Ахир халқимизнинг "Нимани эксанг, шуни олсан" деган оддий мақоли нега энди Меҳриддиннинг ҳаёлига келмади экан?..

Очиғи, қиз боланинг туғилиши айрим оилаларга шодлик, баъзиларига қайғу олиб келишини кўп кузатганман. Нега шундай? Қиз бола фарзанд эмасми? Мен қатар-қатар ўғиллари бору аммо бирор бир меҳр кўрмай кетаётган оналар ва оталарнинг ҳасратларини тингланман. Аммо тўрт нафар қиз кўриб, тўрт нафар ўғилдан зиёда иззат қўраётганлар ҳам ҳаётда учраган. Энди Меҳриддиннинг мактубига қайтадиган бўлсам. Кўз очиб кўрган ўша уч фарзандни оқ ювиб, оқ тараган аёлининг олдига бош эгиб боришини маслаҳат берардим. Жаҳл устида, яъни ҳомиладор пайтида ҳар неники гапирган аёлини тушуниш керак. Ахир оғирроқ аёл икки дунё оралиғида яшаётган бўлади. Шу боис "Болангни олдириб ташла" дейишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Аввало болани фақат бир ўзи яратган эмас-ку. Қолаверса, иккинчи фарзанддан кейин учинчи бола бўлмаслиғи учун анча аввалроқ, яъни ҳомила пайдо бўлмасидан барвақт ўйлишини лозим эди. Ҳолбуки Аллоҳ берган боланинг туғилишини хоҳлаган онага қарши бориш, жаҳолатдан бошқа нарса эмас.

Оқ либосда не-не орзулар билан келин бўлиб тушган хонадонда ҳурмат ва эътибор топмаган, минг азоблар ичида тўлғоқ азоби билан фарзанд кўрса-ю, ортидан турмуш ўртоғи хабар олмаса... Меҳриддиннинг мактубини бир оғриқ билан ўқиб чиқдим. Узим ҳаётда гувоҳ бўлган воқеани ҳўқик қилиб берайин... Бир оиланинг қизи қўшни бир маҳаллалик аёлининг катта ўғлига тўй қилиб узатилади. Қайнона жуда сержаҳл, керак бўлса жанжални ҳам сотиб оладиган аёл эди. Шу боис бўлса керак, бир ёш-бир ёшдан фарқ билан дунёга келган ўғил ва қизлик бўлишга, оила бузилди. Қайнона келини уйдан ҳайдаб чиқарди. Келиннинг акалари кичикроқ бир ҳовли сотиб олиб беришди. Еш она эса боғчада ошпазлик қилар эди. Қўшнинг қизлари навбатма-навбат ўша келинчакининг уйда тунашар эди.

Орадан етти-саккиз йилга яқин вақт ўтди. Бу орада қайнона ўғлини уч марта уйлади. Аммо ўғилнинг турмуши узоққа бормай бузиларди. Биринчи хотини билан ажрашишга, ўзини ҳаёти бир изга тушмаётганига онаси сабаб эканлигини тушуниб етган йигит тўққиз йил деганда болалари олдига келди. Хотинидан минг бор кечирим сўради. Болаларининг отаси бош эгиб келгани учун аёл эрини кечирди. Яна қайта ярашишиб, биргаликда турмуш кечира қилишди. Эшитишимча, улар ўғлини уйлаб, қизини чиқариб, ҳатто набира тўйларини ҳам ўтказишди. Ҳолбуки, ёш аёл болалари билан алоҳида яшаётган пайтларида бир неча бор бошқа турмушни тақлиф қилишган бўлса-да, аёл кўнмаган эди.

Қисқаси, Меҳриддинга дўстона бир маслаҳатим: "Албатта фарзандларингизни бағрингизга олинг. Турмуш ўртоғингиз олдига бориб бош эгидан оғринманг, уялманг. Зеро, қиз боланинг ор-номуси олтиндан қиммат, дейдилар машоихлар. Эртага қизларингиз воёга етадиган бўлсалар "кимнинг фарзанди экан" дея отасини суриштирадилар. Агар "бу қизларнинг отаси ташлаб кетган" деган гап бўладиган бўлса, уларнинг бахтларига чанг кўнади. Агар томиларида сизнинг қонингиз оқаётган қизларингиз келажагини ўйласангиз улар ҳузурига бориңг. Аллоҳ меҳрибон, астойдил тиласангиз ўғиллик ҳам бўларсиз.

Анджон шахри

Ф. МИРЗАОЛИМОВА

ГАП УЙДАН ТАШҚАРИГА ЧИҚМАСИН!

Бу укамиз ҳақиқатан ўзини қўлга ола билмаган, ота-онасини қистови билан хотинини ва учта гуддек қизалогини уйдан чиқариб юборган.

Ота-боболаримиздан бир нақл қолган, "Бугдой эксанг бугдой олсан, арпа эксанг арпа олсан". Шундай воқеалар ёшлигимда мени ҳам бошимдан ўтган, мен ҳам ота-онани ранжитмадим. Мен ҳам яхши кўриб амманни қизларига уйлангандим. Аллоҳ бизни синовдан ўтказиш учун олдинма-кетин 9 та қиз ато этди. Шунда тўрттасини ўзи қайтариб олди. Мен ҳар бир қизим туғилганида ўқсинмадим, аксинча рафикални бошида туриб уни кўнглини кўтардим. Қизни берган Аллоҳ, ўғлини ҳам беради, деб юпатдим. Ниҳоят бизнинг оиламизда 1997 йили қувончли воқеа содир бўлди. Аллоҳ ниҳоят бир ўғил берди. Биз эру-хотин, барча ёру биродарлар бу қувончли кунни 22 йил кутдик. Уғли-

"Менинг бахтимни ўйлашмади" - 7-сон

ЭСЛАТМА: Ота-онам хоҳишига кўра уйландим. Уч қизчали бўлгач, онам туфайли ажрашдик. Шундан кейин икки мартабга уйландим, аммо бахт тополмадим. 37 ёшгача оиламдан тинчмаганимдан ўзим учун, фарзандларим учун яшамасанимдан ўқиндим.

МЕҲРИДДИН

мизга яхши ният билан Умиджон деб ном қўйдик, ҳозир 5 қиз, бир ўғлимиз билан яхши ҳаёт кечиряпмиз. Катта қизим Дилафрўз Садриддинжон билан, иккинчи қизим Навбахор Илҳомжон билан, учинчи қизим Гўлчехра Абдумаликжон билан бахтли турмуш кўриб келмоқдалар. Уч қизимдан 3 ўғил, бир қиз набирам бор. Икки қизим мактабда ўқимокда. Бир ўғлим тўрттага кўпайди, куёвларим учовчи ҳам эсли, ақли, яхши инсонлар фарзанди. Биз ҳар бир қизимиз дунёга келганда, ношўқрик қилмадик, берганига шўқр қилиб яшаб келдик. Сабрингиз таги олтин деб бежиз айтишмаган. Аввало фарзанд кўриш учун ота-онани розилигини олиш зарур, уларни дўссини олиш керак, уларга тирик пайтида кўлдан келганича ёрдам бериш зарур.

Ҳаётга энди қадам қўядиган укаларим, сингилларим ва ёш авлодга мени маслаҳатим: турмуш қўрган кундан бошлаб эр-хотин бир-бирини чин дилдан ҳурмат қилиши керак. Ана ўшанда оила барқарор бўлади, оилага дарз кетмайди, мустаҳкам бўлади. Улар ота-оналарини, қайнона-қайноталарини ҳурмат қилишлари керак. Рўзғорда бўладиган майда-чўйда гапларни у эшикдан бу эшикка олиб чопмаслик даркор. Рўзғорда, оилада бўладиган арзимана гапларни уйдан ташқарига чиқармаган кишиларнинг оиласи тинч-тотув яшаб кетаяпти.

Мен шундай воқеаларни эшитганман - оиласида 2-3 та қиз туғилганда айримлар хотини ва болаларини кўчага ҳайдаб юбориб, бошқа аёлга уйланиб, охири бир тирноқча зор бўлиб, касал бўлиб, кейсагян пайтида ўша олдинги хотини, ўша ҳайдаб юборган болалари оқ ювиб, оқ тараб жонига оро кирганлар.

Мени тилагим, барча оилаларда тинчлик-хотиржамлик ҳукм сурсин. Мустақил республикамиз гуллаб-яшайверсин, осмонимиз мусаффо бўлсин. Бахтли оилаларнинг сони кундан кун кўпаяверсин.

2001 йилни ҳурматли Президентимиз "Оналар ва болалар йили" деб эълон қилдилар. Илоҳим ҳеч қачон болани ота-онадан, ота-онани боладан маҳрум этмасин.

Карим МАМАДАЛИЕВ

Самарқанд вилояти,
Ургут тумани,
Ўрамас қишлоғи

ФАРЗАНД - ОИЛА ЧИРОҒИ

Укамиз Меҳриддиннинг дил изҳори мени ларзага солди. Ота-она ризиолиғи деб, тўғрироғи шу никоҳ остида, ҳамма айбни ота-онага, хотинга ағдариш ноинсофлик. Менимча, соғлом фарзандлар кўриш, соғлом муҳит учун болалар ҳеч бўлмаганда 3-4 ёш оралик билан дунёга келса, ҳеч қандай кўнглисизлик бўлмас эди. Олий маълумотли эрак экансиз, кетма-кет фарзанд туғдириб аёлинингизга уй ишлариде кўмак бермай ҳамма оғирликни бўйнига қўйибсиз. Бечора ўзи пул топиб 3 қизчани оёққа қўйиш билан овора экан. Сиз фарзандларингизнинг уволига қолай, дебсиз. Вақт борида фарзандларингизни бағрингизга олинг! Тарозини бир палласига уларни, бирига ота-онангизни қўйинг. Кетма-кет ҳомиладорлик аёл асабига қаттиқ таъсир қилган, у асабга чарчаган. Шу сабабдан бироз дилдорлик қилгандир. Буни тушуниш керак. Ўғил ёки қиз туғилиши аввало Худодан, у хоҳламаса тирноқ ҳам бермайди. Ана ўзингиз тажрибада кўрдингиз. Мени ҳам 3 та гўзал қизларим бор. Худога шўқр қиламиз. Қиз набирам бор. Фарзандлар бизни бахтимиз, келажагимиз давомчиси. Турмуш ўртоғим олий маълумотли.

"Бизни оиламизда қизлар туфайли кўнглисиз гап-сўз чиқмаган. Қайси эрак ўғил фарзанд хохламайди дейсиз. Мени турмуш ўртоғим ҳам хоҳласалар керак, лекин очик гапирмаган эдилар. Яқинда у киши менга: «Маъфур, сен менга турмушга чиққанингдан афсусланмайсанми? Чунки ўғлинг бўлишини оруз қилгандирми?» - деб қолдилар. Мен: "Йўқ, мен сизга тўғиб беролмадим ўша ўғилни", - дедим. "Ундай дема, сени сира айбинг йўқ, Аввало Худо, сўнг эрак киши сабаб бўлади. Мен қизларимни ўнта ўғилга алмашмайман", - дедилар. Охири қизчам туғилганда бироз юрагим гаш эди. Шу кун турмуш ўртоғим кўзимга яна олижано, мард бўлиб кўриндилар, меҳрим юз чандон ортиб кетди у кишига. Азиз укагинам Меҳриддин, исмингиз жисмингизга монанд бўлсин, оилани тиклаш ўз қўлингизда. Рафиканғиз, фарзандларингиз сизни қуттижапти - ахир сиз эраксиз, отасиз. Фарзанд - оила чироғи ўғилми, қизми фарқи йўқ. Уларнинг борида шўқр!

Маъфур ХАЛИЛОВА

АЙБНИ ТАН ОЛИШ - МАРДЛИК

"Юрагим чилпарчи бўлди" - 5-сон

ЭСЛАТМА: Турмуш ўртоғим билан севишиб турмуш қўраман. Уч нафар фарзандим, қайнона-қайнотам бор. Ўзимни ниҳоятда бахтли деб ҳис қилардим. Аммо яқинда ўртоғимнинг енгилроқ аёллар билан юришини эшитдим, дилим оғриди...

меҳмон олиб келса, очик юз билан қутиб олганмисиз, меҳмон кетгандан сўнг эрингизга нолимаганмисиз? Эрингиз нимани, қайси ҳаракат ёки муомалангизни ёқтирмаганмисиз? Сиз аёлисиз, сиз доносиз, сиз гўзалсиз, сиз дилгирсиз, сиз оқила, сиз эруксиз, сиз энчили ва чаққонсиз, сиз ширинсўз ҳам ҳаёли ва ибояли аёлсиз, сиздан ҳеч ким безмагай, сизни ташлаб бошқасига кетмагай. Ҳаммаси сизни қўлингизда. Чунки сиз айтган ўша орсиз аёллар сиздан нимаси билан фарқ қилади, бир ўйлаб кўринг. Халқимизда яхши мақоллар кўп, яъни "Эрни эр қиладиган ҳам хотин, қаро ер қиладиган ҳам хотин". Шундай экан эрингизни қаро ер қилманг. Қўшганингиз билан қўша қаринг, оилани сақлаб қўлинг. Айбни ўзингиздан ахтаринг.

Абдумалик ПАРПИЕВ

Данғара тумани,
Данғара шаҳарчаси

ҚАЛБИНГИЗГА ҚУЛОҚ ТУТИНГ

ЭСЛАТМА: Ҳозирги кунда кўпчилик оилаларнинг ажралиб кетаётгани киши дилини ранжитади. Баъзан эса қизларнинг турмушга қиқолмай қолишига кўни-қўшнилар, уларнинг гап-сўзларининг ҳам катта таъсири бўлади. Бу инсофданими?

Ф. ТОҲИРОВА

Шу маҳалгача газетга мактуб ёзмокчи бўлиб қўлимга бир неча бор қоғоз олдим, бироқ уни йўлашга аёлиқ гурурми ҳеч йўл қўймади. Мени аёл киши сифатида тўғри тушунарсилар деган ниятдаман. Бу мақолани ўқигач эса тахририятга мактуб йўлашга мажбур бўлдим.

Тақдиримда бор экан, 1994 йилда турмуш ўртоғим билан ажрашдим. Оиламни бузилишида кўпроқ турмуш ўртоғимни опасини айблайман. Негаки биз икки ёш ўзаро муносабатимиз келишмай уришиб қолганимизда бизга тўғри йўл кўрсатди, панд-насихат қилиш ўрнига укасини менга қарши қиларди. Охири оиламизни бузиб юборди. Ахир биз у пайтда ёш эдик, ҳаётимиз олдинда эди. Қайнопам биздан анча ёш катта эди, айбимизни тушунтириб, тўғри йўл кўрсатганда оиламиз бузилиб кетмасди, хатомизни тўғри тушуниб, яшаб кетар эдик. Устига-устак ҳамма қариндошуруғлар кўзига мени ёмон кўрсатиб қўйишди. Шаънимга айтилмаган тўхмат гаплар қолмади. Турмуш ўртоғим ҳам мана шундай "миш-миш" гап-

ларга ишониб, қайта уйланди. Мен тушунмайман, ўз оиласини бузиб битта гуддай жиянини тирик етим қилиш қариндошларга ҳавасмикин... Оилам бузилгандан сўнг ҳаётга ҳам қизиқимиз қолмади. Балки бу тақдирдир. Лекин эрижамас гаплар билан оила бузилиб, фарзандлар тирик етим бўлаверса, оқибати нима бўлади. Уларга ота меҳрини ким беради. Нега фарзандлар келажагини ўйлашмайди. Ким нима деса ишонавермай, ўйга ишониб яшаш нахотки қийин бўлса. Эракларни ўзига хос эраклик гурури, шихоати, мардлиги учун "химоячи" деб биламиз.

Шу пайтгача менга бирор киши турмуш қуришини тақлиф этса ҳам, орқаворотдан сўрашса ҳам юрагим негадир бетламайди. Қизимни келажагини ўйлайман. Лекин барибир турмуш қуриш кераклигини ҳам ҳис этаман. Ахир битта фарзанд билан ўтиб кетолмайман-ку. Мақолани ўқиб, мен шу йигитга ачиндим. Шу мақола туфайли ўзимни бошимдан ўтганларим ҳам эсимга тушди.

Ҳурмати А. Сиз йигит кишисиз. Ҳали келажагингиз олдинда. Шундай экан, ҳеч қачон тушқунликка тушманг. Қалбингизга қулоқ тутиб, иш тутинг.

Фаргона вилояти

Х. И.

Хурматли дадажонимиз Ёқубжон ака!

Сизни 21 апрел - қутлуг 60 ёшингиз билан қутлаймиз. Умрингиз узок бўлсин, ҳаётингиз эъзозу фароғатда ўтсин! Биз, фарзандларингиз бахтига ҳамиша соғ бўлинг!

Кизларингиз Санобар, Фотима ва Зухра

ДИЛИМАА ҚОЛГАН АРМОН

Зукко мураббий Муаззамхон опа Ботирова ўзининг дилидаги армонини сўзлаб берганди:

"Кўзим, Маъмураҳон илк бор оғриганида уни Тошкентга даволаштиш учун олиб бормоқчи бўлдим. Мия тўқимасида ўсимта пайдо бўлган экан. Уша кунларнинг бирида бир туш кўрдим. Кўшимиз Раҳимжон тоға билан ўртамаздаги девор биз томонга ағанаб тушганмиш. Чўчиб уйғондим... Маъмураҳонни Тошкентга олиб бордик ва жарроҳлар ўсимтани олиб ташлашди. Биз уйга қайтдик. Қизим анча яхши бўлиб қолганди. Афсуски, орадан анча кунлар ўтди-ю, яна оғирлашиб қолди. Уни яна Тошкентга олиб боришга тўғри келди. Кетмасимиздан бир кун олдин туш кўрдим. Тушимда мактаб биноси кулаб тушибди ва мени босиб қолганмиш... (Муаззамхон опам ўша пайтда мактабда директор лавозимида ишларди. Маъмураҳон бўлса ўқитувчи эди). Кўркувдан уйғониб кетдим. Эрталаб туриб кўрган тушимни дадасига айтдим. "Кизимизни

Тошкентга олиб бормамайлик",- деб ялдим. Акангиз мени уришиб бердилар. "Хар хил тушга ишонаверасизми",- дедилар.

Хуллас, Маъмураҳонни иккинчи бор Тошкентга олиб бордик. Негадир дилим гаш эди... Ўсимта яна ўсиб улгурган экан, уни олиб ташлашди. Уйга қайтдик ва кўп ўтмай Маъмураҳондан айрилиб қолдик...

Кизимнинг кўз ёшларини шашқатор оқизиб айтган сўнги сўзи шу бўлди: "Ўлгим келмаяпти, аяжон!.."

Муаззамхон опам ўкраб йиғлаб юборди. Менинг ҳам кўнглим бузилиб кетди. Айвондаги тўй учун кувё томонидан юборилган бир тўй пахтаини кўрдим менинг ҳам мишжаларим ёшга тўлди... Ахир жияним унаштирилиб қўйилган экан-да. Минг афсуски, тўй ўрнига аза очилди.

"Илоё қабринг тўла нур бўлсин-у, жойинг жаннатда бўлсин, Маъмураҳон!"

Эркинбой ҲАЁНБОЙ ўғли

КЎЗОЙНАГИМ КЎЗМУНЧОГИМ

Кўз тегишини эшитганман-у, аммо кўзим кўзим тегиши ақл бовар қилмайдиган ҳол.

Келинг, яхшиси бир бошидан баён қила қолай. Кўзойнагимда суратга тушган эдим. Кўзойнак менга жуда ярашади. Шу сабаб сурат ҳам яхши чиққан эди. "Мана бу чиройли йигит - камина. Кўзойнакин айтмайсизми, ярашганини-чи. Одамни ҳаваси келади", - деб мактабни қолдим. Ёнимдагилар: "Мактанчоқлик ҳам эви билан-да, эхтиёт бўлинг, ўғирлаб кетишмасин", - дея танбех беришди.

Эртасига богда меҳнат қилаётган эдим, ишга берилиб кетиб каттиқ буюм кўзойнагимга тегиб, синдириб юборганидан сўнг хушимни йиғштириб олдим. Кўзойнагим чил-чил бўлди. Юзимдан тирқираб қон оқмоқда эди.

Маълум бўлдики, кўзойнак сингач, юзимни тилиб юборган экан. Ўзимнинг кўзим суратин орқали юзимга таъсир этибди. Ойнак эса қалқон бўлибди. Бошқа бир кунги ўқитувчилар йиғилишида қатнашаётган эдим, ҳамкасбларим мени макташиб, олқишладилар. "Одамни сўз бузади", - деганлари рост экан, яна кўнгилга гурур ва

ҳавас илашди. Яна ўзим ҳақимда ҳавойи хулосаларга бора бошладим. Шунда кўзойнагим хирарок туюлди-ю, артмоқчи бўлиб қўлга олганимда, тушиб кетиб синди. Бир ҳафтани оқибда икки мартаба мактанчоқликка берилувдим, икки мартаба кўзойнагим синди. Иккала ҳолда ҳам ўзимга ўзимнинг кўзим, назарим тегди. Айнан кўзойнақнинг синишига кел-

мак, тикилиб қараётганда аввал кўз нимага тушса, зарар ўшанга бўлади. Шу маънода янги қурилатган иморатга, дарвозаларга исирик осиди кўйилиши, ёш болаларнинг қўлига, дўпчиларига кўз мунчоқ боғлаб қўйилишида катта маъно бор экан. Демак, беғона кўз ўша исирик дозаларини парчалаб, кўзмунчоқни эса синдириб юборар экан.

Мени ёмон кўзлардан асровчи кўзойнагим ҳақида шеър ҳам битиб қўйдим. **Кўзойнак тақаман, ҳавасга эмас, Кўшнинг нуридан қочмайман зинҳор. Фақат бир максадни ўйлайман, холос, Ҳаётга чуқурроқ ташлайн назар.**

Ҳ. ТҮЙЧИЕВ

АЁЛЛАР - ГЎЗАЛЛИК ДЕМАҚДИР

Мавлуда Исмоилованинг асли касби шифокор. У кўп йиллардан бундан косметолог бўлиб ишлайди. Биз Мавлуда опа билан косметология сирлари ҳақида суҳбатлашдик.

Мавлуда опа, косметологлар фақат катта ёшдаги аёллар билан ишлайдиларми ёки...

- Бизга асосан юзлари бевақф сўлгинлашиб ажин туша бошлаган аёллар мувожаат қилинади. Минг афсуски, аёлларимиз вақтини ўтказиб келишади. Ахир юзани кескяя бошлаганда эмас, балки хали ўсимир кизлик чоғдан бошлаб парварош қилиш керак-да. Аёллар азалдан гўзаллик ва орасталлик рамзи бўлиб келган. Шу гўзаллиқни сақлаш учун улар жуда ёшликдан бунга эътибор қилишлари зарур.

- Яъни...

- Кўпгина кўчаларда турли доғлар тушган, хунсбўзарлар тошиб кетган ёш ўсимир кизларни кўриб ачинаман. Бунни кўпчилик баалогатга етаётганда бўладиган ўзгаришлар деб ўйлашади. Ва хато қиладилар. Шундай хунсбўзарлар бўладики, изи чуқурлашиб юзани чандик қилиб қўяди. Айрим опа-оналар кизларига: "Сен хали ёшсан, пардозни кераги йўқ", - дейишади. Лекин пардоз бошқа, юз терисиди-

ни даволаш бошқа нарса. Биз косметологлар юз терисидидаги доғ, тошмалар, хунсбўзарлардан фориг этиш учун суртмалар, муолажабоп малҳамлар тайёрлаймиз.

- Демак, чехраларимиз тиник, латофатли бўлишига ёшликдан аҳамият беришимиз керак экан-да...

- Ҳозир кўп аёлларимиз хорижий кремлардан билиб-билмай фойдаланадилар. Ваҳолаки, уларнинг турган битгани кимё. Бу билан уларни ёмонламоқчи эмасман. Лекин табиий гўёҳлардан тайёрланган шифобахш малҳамларга не етсин. Мен уларни ўзимнинг усулим билан тайёрлайман. Бунинг учун баъзи оддий усулларини миждозларига ўргатаман ҳам. Мен 15-20 йиллик миждозларимга кўрсатаётган хизматимдан мамнуман. Бизга мувожаат этувчи аёлларга юзига доғ тушиш сабабларини муолажа жараёнида тушунтириб даволайсизми. Уларнинг юзлари хануз сўлим ва латофатли.

Меҳнатим билан аёлларимизнинг ҳамиша ораста гўзал бўлиб юришларини истайман. Шунинг учун ҳам улар истаган пайтда ўз хизматимни таклиф этаман.

БАСИРА тайёрлади

Косметолог Мавлуда ИСМОИЛОВА сизни ўз пардозхонасига таклиф этади. Манзил: Миробод бозори, 2-қават, ООА "Сартарошхона".

Тел: 54-06-79 иш, 35-24-27 (уй) Яқшанбадан ташқари тоқ кунларда соат 10.00 дан 17.00 га қадар.

Озиш, семириш, ажин, қабзият, хунсбўзарлардан фориг бўлишга ёрдам берамиз. Телефон: 74-71-29.

"КАМОЛОТ-КОМПЬУТЕР" БИЗНЕС МАКТАБИ
Куйидаги ўқув курсларига таклиф қилади.

Бир ойлик курсларга:
1С: Бухгалтерия дастури билан ишлаш таълими; Видео операторлари курси; INTERNETга ўқитиш.

Икки ойлик курсларга:
Замонавий бухгалтерия ҳисоби; Банк иши; Компьютерда ишлаш таълими (WINDOWS 95, MS OFFICE 97, ЭЛЕКТРОН ПОЧТА); Дастурлаш тиллари; Сартарошлик курси; Професионал фотограflар.

Уч ойлик курсларга:
Ҳисобчилар, компьютер таълими билан бирга; Инглиз тили (бошловчилар ва давом эттирувчилар учун); Компьютер билимлари; Банк иши ва компьютер.

Тел: 41-33-96, 58-48-50

Курсларни тугатгандан сўнг диплом берилади. Манзилимиз: Тошкент. Навоий кўчаси-9, "Биценпром" лойиҳа институти биносининг 4-қавати. (ТРАСТБАНКнинг ёнида.)

"ДИЛОРОМ" ўқув маркази таклиф этади

2 ойлик

1. Компьютер билимлари.
2. Замонавий бухгалтерия ҳисоби.
3. Зардўзлик - Бухороча.
4. Тикиш-бичиш, моделлаштириш (енгил ва устки кийимлар).
5. Замонавий пардалар тикиши.

3 ойлик

1. Компьютерда бухгалтерия ҳисоби.
2. Инглиз тили (бошловчилар ва давом эттирувчилар учун).
3. Тикиш-бичиш, моделлаштириш (енгил ва устки кийимлар).

Манзил: Абай кўчаси, 4 "А"-уй, 1-қават, 114-хона. Мўлжал "Алишер Навоий" метро бекати.

Тел: 144-03-25, 23-84-15

"ЎКТАМХОН" ўқув курси ўқишга таклиф этади

1. Тикиш-бичиш - 6 ой. Бунда сиз аёлларнинг 100 дан ортиқ замонавий либослари, костюм-шим, бешик жиҳозларини тикишини ўрганасиз.
2. Ҳамширалик - 6 ой. 4 ой ўқиш, 2 ой амалиёт машгулотлари ўтилади.
3. Сартарошлик - 3 ой.

4. Тиббий массаж - 2 ой.
5. Торт ва турли хил пишшиқлар - 2 ой.
6. Парда тикиш - 1 ой.
7. Тўқувчилик - 3 ой.
8. Замонавий парда ва покрываллар тикиш - 1 ой (замонави парда ва покрываллар тикиш учун буюртмалар ҳам қабул қилинади).

Ўқишни тугатганларга диплом берилади.

Манзилимиз: Юнусобод тумани, 3-мавзе, 1-уй, 31-хона. Мўлжал: Юнусобод бозори орқасида. Тел: 125-97-93 (кеч соат 17 дан кейин), 121-77-72, (кундузи соат 9 дан 18 гача), 125-35-18.

"ХОЛИС-УМИД" ФИРМАСИ ўқишга қабул қилади:

Бу ерда Сизга энг сўнги моделларда, тез ва осон бичиб-тикишни ўрганишингизда малакали дизайнерлар, уста мутахассислар ёрдам берадилар.

3 ойлик

- бичиш-тикиш (сиз хоҳлаган фасонлар).
- ҳамширалик (амалиёт билан).
- сартарошлик (амалиёт билан).
- парда ва чойшабларни замонавий "Элита" усулида тикиш.
- инглиз тили (бошловчилар, давом эттирувчилар учун).

2 ойлик

- компьютер саводхонлиги.
- торт ва салат тайёрлаш.
- массаж (ёш болалар ва катталар учун).
- Эркалар костюм-шимини тикиш.
- аёллар костюми, плашчи, пальтосини тикиш.
- косметология (амалиёт билан).
- акушерлик (амалиёт билан 6 ой).

ДИҚҚАТ! "Холис-Умид" фирмаси 3-4 кишилик тезкор махсус кичик гуруҳларга ҳам қабул эълон қилади. Бир ой давомида Сиз фирмадаги барча курслардан хоҳлаганингизни мукамал ўзлаштириб оласиз. Дарслар ҳафтада уч марта ўтказилади. БИТИРГАНЛАРГА ДИПЛОМ БЕРИЛАДИ.

Манзилимиз: Метронинг "Халқлар дўстлиги" бекати, "Олмазор" мавзеси, 8/1-уй, 30-хона, 1-йўлак. Телефонлар: 47-09-52, 45-22-85

ЗУККО фирмаси ўқув маркази
Сизларни замонавий касбларни ўргатадиган турли ўқишларга ТАКЛИФ ЭТАДИ

1-ойлик

- Компьютер саводхонлиги. Бир ойга 10000 сўм.
- Тижорат ва озиқ-овқат дўконлари учун сотувчилар. Бир ойга 6000 сўм.
- Араб тили. Бир ойга 7000 сўм.

2-ойлик

- Ҳар хил торт, салатлар тайёрлаш. Бир ойга 3500 сўм
- Сартарошлик. Бир ойга 3500 сўм.
- Массаж (умумий). Бир ойга 3500 сўм.
- Уй ҳамшираси. Бир ойга 3500 сўм.
- Энг замонавий усулларда "Элита" пардалари ва чойшабларни тикиш. Бир ойга 4000 сўм.

3-ойлик

- Бичиш-тикиш. Бир ойга 3500 сўм.
- Инглиз тили (бошловчилар учун). Бир ойга 3500 сўм.
- Инглиз тили (давом эттирувчилар учун). Бир ойга 4000 сўм.
- ТОЭФЛ. Бир ойга 6000 сўм.
- Акушерлик. Бир ойга 4000 сўм.
- Теле-радио усталари. Бир ойга 3500 сўм.

Ота-оналар диққатига! 5, 6, 7 ёшдаги болаларга инглиз тили ўргатилади. Бир ойга 3500 сўм. Ўқишларни битирганларга диплом ва гувоҳнома берилади. Вилоятдан келганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Манзилимиз: метронинг "Тинчлик" бекати. "Азиза Сайфи қизи" ательесининг ичида. "Адидас" дўкони ёнида. Телефон: 42-36-71

БОШИНГИЗ ОФИСА...

Маслаҳатхона

- Кулоғингизга 2-3 томчи ўсимлик ёғини томирингиз;
- Чакангизга юпка доирача қилиб кесилган лимон бўлақчаларини қўйинг;
- Ўттиздан олдин 2-3 бўлак саримсоқ пиездан тановул қилинг. Уйқудан бошингиз оғриб турмайсиз;
- 2-3 та картошкани эзиб, шарбати-

- ни ҳар куни ярим стакандан ичиб туринг;
- Стаканга тухум чаккиб солинг, устига қайнаган совуқ сув қўйинг. Сўнгра яхшилаб аралаштириб ичинг;
- Пешона ва чакангизга қарам ва қариқиз баргидан яшил "компресс" қилинг.

Хурматли редакция. Менинг дўстим - Махмуд ҳар доим ўз тақдирини сизларга ёзиб юбормоқчи бўларди-ю, лекин бунга журъати етмасди. Дўстимнинг дил изхорини севимли "Oilа ва жамият" тахририятига йўллар эканман, у билан бирга маслаҳатингизни кутиб қоламиз.

"Отам (мен у кишини «ота» деб атамайман) ва онам аслида бир-бирига қариндош бўлиб, севишиб турмуш қуришган экан. Онаминг қайнонаси, яъни бувим фарзандли бўлишгач, уларнинг турмушини бузган экан.

да қолди. Синглимнинг отаси кейинчалик бошқа бир аёлга уйланди. У аёл синглимни ўз қизидек тарбия қилган. Кейин бир ўғил фарзандли бўлган.

Мен бувим, бувам, тоғаларим қўлида ўсиб катта бўлдим. Менинг ёшлик чоғларим баъзида хурсандчилик, баъзида гамгин кечган. Менинг кўнглимни бир нарса ўртақ эди. Меҳрибон ва азиз онажонимиздан эрта айрилдик. Ота деган зотни бирор марта кўрмаганман, ҳозир кўрсатишса ҳам уни танимайман. Чунки у мен учун бегонадек бўлиб кетган эди.

эдик. Уйимизда телевизоримиз йўқ эди. Қачон кино бўлса, бугун қайси кўшничида кўрсак экан, деб ўйлаб ўтирардик.

Лекин ҳеч қачон тақдиримдан нолиган эмасман. Чунки тақдир Аллоҳнинг хоҳиши, иродаси ила бўладиган нарса деб биламан. Йиллар кетидан йиллар қувалаб болалик, ёшлик ҳам ўтди. Энди ўз тақдирим учун ўзим курашадиган пайт келди. Мактабни битирдик. Мустақил ҳаётга қадам қўйдик.

Онажоним бўлмаса, кимга ҳам суюнар эдим. Тоғаларимнинг ўз оиласи, бола-

билан ёмонни, оқ билан қорани ажрата билишни ўргандим.

Шундай кунларнинг бирида қишлоғимиздан бир киши 5 минг сўм пул олиб келди ва менга: "Отанг бериб юборди",- деди. Мен қарахт бўлиб қолдим. Чунки "отанг" деган сўзни эшитсам тепа сочларим тикка бўларди. Пулни кўлимга ҳам олмадим. "Қайтариб ўзига олиб бориб беринг",- дедим. Шундай ҳол 5-6 марта такрорланди. Пуллари керак эмас. Энди ўзимни ўзим таъминлай оламан. Худога шукр соғ-саломатман. Қўлимдан ҳамма иш келади. Энди ўйлайман-да, ўша одамга (отамга) энди керак бўлиб қолдимми? Сиз бугунги эшитинг. У киши онамдан ажрашгандан сўнг 2 марта оила қурди. Аллоҳ унга тирноқ бермади. "Ал-қасос-ул минал ҳақ" деган гап бекор айтилмаган экан. Учинчи оиласи билан 10 йил турмуш қурди. Эшитсам ўтган йили учинчи хотини бу фойий дунёни тарк этибди (Аллоҳ раҳмат қилсин). Мана ҳозир у киши ёлғиз. Мен у кишига фақат ачинаман. Бир пайтлар айтган гапларига энди афсус қилаётган бўлса ажаб эмас. Чунки Аллоҳ ҳаммасини кўриб-билиб турибди-ку. Бу дунёда ҳеч нарса жавобсиз қолмайди. Яхшилик ҳам, ёмонлик ҳам...

У МЕНГА КИМ?

"Мен керак бўлса бунаканинг 10 тасини дунёга келтираман",- деб онажонимнинг кўнглини ўқситганлар. Шундай қилиб, мен ҳали ота-онамни танимай туриб, етимлик тўнини кийганман. У киши онамдан ажрашганларидан сўнг бошқа аёлга уйланди. Бувим билан бувам онамни иккинчи марта турмушга узатишган. Онам иккинчи турмушдан 2 киз фарзанд кўрганлар. Ўғай отам фарзандсизликдан оила қургани учун мен ўз фарзандидек кўрган. Улар жуда бой яшардилар. Ҳеч нарсадан камчилигимиз бўлмаган. Сурув-сурув қўй, от, мол-дунё ҳисобсиз эди. Шундай кунларнинг бирида тақдирнинг аччиқ қисмати менинг бошимга айрилиқнинг азобини солди. Иккинчи синглим 2 ойлигида сарик бўлиб бу дунёни тарк этди. Орадан кўп ўтмай онам ҳам сариқ бўлиб, аҳоли оғирлашди. Онажоним бу фойий дунёни тарк этар чоғи мени қошига чақириб:

Мана ёшим ҳам 22 га тўлди. Бувим бўлса: "Кўзим очиклигида тўйингни кўрай, сени уйли-жойли қилайин" дедди. Мен бўлсам аввал бирор касбнинг бошини ушлаб, оилани бошқара оладиган бўлиб, кейин уйландим, дейман. У томонда - у киши (отам) мени ўзи уйлантиб қўйиши ҳақида, сарпо йиғайтгани ҳақида одамлардан айттириб юборгани юборган. Лекин, ўша одам - "отам" менинг олдимга ўзи келмайди, келолмайди ҳам. Чунки бирор марта мени кўрмаган, "болам" деб айтмаган бўлса, у менга ким?

Болам, сени отанг олиб кетаман деса-бормагин, у бизни ташлаб кетган. Агар борсанг сендан норози бўламан",- дедилар. Ушанда мен 7 ёшда, синглим 1 ёшга 6 ойлик эди. Онам ва фотидан сўнг мени бувам ва бувим (онаминг отаси ва онаси) ўз уйларига олиб кетдилар. Синглим отасиники-

Тўғри, бувим билан бувам ҳеч қачон кўнглимизни оғритмай, нима хоҳласак олиб бериб, ўқситмай вояга етказганлар. Аммо уларга ҳам осон эмас эди. Кичкина холам ҳам касаллик туфайли оламдан ўтиб, уларнинг 2 та фарзанди ҳам бувимларнинг уйида мен билан бирга ўсиб катта бўлишди. Бувим икки қизининг доғида қуйиб адо бўлдилар. 3 та етим фарзандни ўқситмай, оқ ювиб, оқ тараб вояга етказдилар. Ҳаммамиз мактабни битирдик. Мактабда пайтларим, ёшлик чоғларимиз хинд киноларини кўришга қизиқар

чақаси бор. Ўзларининг топгани, ўзидан ортмайди. Бувим ҳам кексайиб қолган. Тўғри, синглимнинг отаси менга: «Келгин, ўзимиз ўқитамиз, уйли-жойли қиламиз»,- дедилар. Лекин негадир гурурим бунга йўл қўймади, ичимда қандайдир бир куч монъелик қилди. Ўзим ҳаракат қилдим. Бувамнинг пенсиясига 2 та қўзичоқ олиб, боқиб катта қилдим. Унинг пулига мол олиб боқдим. Тошкентдаги "Тадбиркорлик" коллежига ўқишга кирдим. Ўқишдан бўш пайтлари ишлаб пул топар эдим. Шаҳарга келиб жуда кўп нарсани кўрдим. Яхши

сам, дейман. У томонда - у киши (отам) мени ўзи уйлантиб қўйиши ҳақида, сарпо йиғайтгани ҳақида одамлардан айттириб юборгани юборган. Лекин, ўша одам - "отам" менинг олдимга ўзи келмайди, келолмайди ҳам. Чунки бирор марта мени кўрмаган, "болам" деб айтмаган бўлса, у менга ким?

Ким ўзи менга у киши? Азиз муштарийлар шу саволимга жавоб беришингизни кутиб қоламиз. Маслаҳатингизга мунтазир муҳлисингиз.

Махмуднинг дил изхорини йўлловчи

Шухрат ШЕР

ДИЛ ИЗҲОРИ

Бу воқеага 16 йил тўлди. Худдики кечагидай эсимда... 1985 йил 30 январь Тошкент олийгоҳларидан бирида - сиртки бўлимда ўқирдим. Кишки сессияга чақириб қолишди. Қайнонам жуда баджаҳл аёл эдилар. Нарсаларини кўриб-писиб йиғайлану, қайнонам ўғлига уқтирар эди: "Озрок пул бер, йўлда туғиб қўймасин тагин. Лекин ўзимни ҳисобим бўйича феврални охирига борар эдим. Поездга чиқиб кетаяпману хаёлим ўқишда, уйдан кутулиб худди қамокдан озод бўлаётган одамдекман. Хўжайим Тошкент-Кўкон поездида ўтқишиб юбордилар. Ёш эканманми, йўлда туғишни хаёлимга келтирмайман, қорчим умуман билинмасди. Кечаси билан поезд силкинган сари менда оғриқ сезила бошлади. Ўтиб кетар деб жим ўтирдим. Эрталаб поезддан тўшдим. Тошкент Тўқимачилик институтида жияним ўқирди. Шунинг олдида бермоқчи бўлиб таксига ўтирдим. Лекин даҳшатли оғриқ бошланди, мен: "Амаки, докторга олиб бориң, мен ҳомиладорман, туғаман шекилли",- десам: "Хўп бўлади",- деди-да ТошМИга олиб борди. Йўлда: "Эринг борми?"-деди. "Вой эрим бор, ўқишга келаяпман, ёмон аёл деманг",- десам, "Сендайлар кўп",-деди. Шу алфозда шифокорлар мени оғир ҳолатда олиб кириб кетишди. Машинада қолган сумкамда пулим, тилла занжирим, узугим, паспорт ва ҳужжатларим бор эди. Афсус номард таксичи олиб кетиб

қолибди. Кечаси кўзим ёриди. Лекин аҳолим жуда оғир эди. 10 кун ўзимга келолмадим. Ҳамма кириб менга ёмон қараш қилар: "Болани оласизми?",- дер эди. Мен эса йиғлаб: "Мен ёмон аёл эмасман, эрим бор. Албатта оламан, соғлигимни яхшилаб олай, телеграмма бераман",- десам, "Қани ҳужжатинг?",- дей-

Мен рози бўлдим. Лекин жияним уйга кетган экан. Тошкентда мен қизимни йўқотдим. Бир азобда уйга қайтдим. Аҳволимни кўриб уйдагилар роса йиғлашди. Дадам, хўжайимим, бувим билан тезда ТошМИга келдик, лекин кеч қолибмиз. Қизимни бошқа одамга бериб юборишибди. Юрист аёл: "Мен

сўраб яшай бошладим. Ҳозир икита ўғлим бор. Тиждорат билан шуғулланамиз. Лекин киз бола тирноғига зоримиз. Бу хатни ёзишдан мақсадим шукки, балки қизимизни ота-онаси ўқир, агар мабодо дил изхоримни ўқиб қолишса боқиб олган қизлари ҳалолу пок, никоҳли одамнинг қизи эканлигини билишсин. Мени кечиршин. Мен омадсиз онаман. Қизимни тушларимда кўраман. Ўғилларим меҳрибон, чиройли, йўқотган қизимни худди шуларга ўхшатаман. Бахтсиз онанинг кечиргин, азиз жигарғушам, дейман.

ҚИЗИМНИ ТУШЛАРИМДА КўРАМАН

ди. "Сумкамда, кийимларим олдидан",- десам, "Сени фақат пальто, этингин бор, бошқа ҳеч нарсанг йўқ-ку",- дейишди. Худодан умиди йўқ таксис эрзиманган нарса учун нарсаларимни ўғирлаб кетиб қолган экан. Бир рус аёли кириб: "Сен болангни вақтинча ташлаб кетасан, хўжатларингни олиб келиб, кейин олиб кетасан",- деди. Мен: "Хўп бўлади, лекин боламини ҳеч кимга бериб юборманг",- деб зор йиғладим. «Ёнимда пул йўқ, институтта борсам ёрдам беришар»,-деб қизимни қолдириб йўлга тўшдим. Автобусда ўтириб "Чорсу"га келдим. Йўлдан кесиб ўтаётиб мени бир "жигули" уриб юборди. Толиқиб, сиқилганимдан кўзим кўрмай қолаётган эди-да. Бечора шофёр мени шаҳар касалхонасига олиб борди. Кўзимни очсам, докторлар бошимда.

бор эди, қани?"- дейману, бошқа нарсани эслолмайман. Бир ойдан кейин ўзим сал оёққа туриб жиянимнинг адресини бердим. Бир ҳамшира: "Зирагингизни берсангиз, топиб олиб келиб бераман",- деди.

Ташкентга кўчиб келиб бир уйда ижарада яшай бошладик. Бир неча марта ТошМИга бордим. Юрист: "Яна туғавер, сени қизингни зўр одамлар олиб кетишган",- дейди. Худодан ўша одамларга соғлиқ, қизимга бахт

сени ёмон қизларга ўхшатибман, энди келмайди",- дебман деб ўзиям роса қийналди. "Лекин энди иложим йўқ, бу сир",- дейди. Шундай қилиб мен билан келган яқинларим: "Боргунимча болам ўлиб қолибди, дейсан бўлмаса қишлоқда шарманда бўламиз",- деб уйга қизимсиз олиб кетишди. Мен ўқишни ташладим, соғлигим 3 йил деғанда зўрга тикланди. Бу ўртада қайнонам қазо қилдилар. Эримга кечалари йиғлардим. Тошкентга борайлик, қизимни кўргандек бўламан, деб. Хўжайимим рози бўлди. Биз

Мен ўғирланган тилла-занжир узукка ачинамайман. Лекин ўша ноинсоф эркак ҳужжатларимни ташлаб кетганида мен албатта қизимдан жудо бўлмасдим, қўдагимни ўзим олиб чиқиб кетардим, деб уни лаънатлайман.

Балки тўқкан кўз ёшларимнинг жабрини Худо унга кўрсатгандир, яна билмадим. Ҳалол бўлайлик азизлар, ҳеч ким мендек қабиҳлик, номардлик қурбони бўлмасин.

А.Ф.

СЕНДАН КҮНГИЛ УЗОЛМАСАМ НЕ ҚИЛАЙ

Мени қалам олишга мажбур этган нарса муҳаббатдир. Ёшим 25да. Андижондаги олий ўқув юртиларидан бирида ўқитувчиман. Ўз талабам Д. исмли қизни севиб қолганман. Д.ни шунчалик севаманки, усиз менга ҳаётнинг кераги йўқдек туюлади. Қандай ҳолатда бўлмай хаёлимдан кетмайди. Уни кўриш мен учун бахт. Талабалар сихат-гоҳида ёнма-ён хонада яшаймиш. Уларга фақатгина 6 ой дарс ўтди. Дарс ўтган вақтларим севиб қолдим. Рўза пайтлари эди. Уни кўриш учун овқат тайёрлатар эдим. У бунни сезмасди. Унга бўлган муҳаббатимни изҳор қилдим. Буни мендан кутмаган экан. Бунга жавобан бир оғиз гапирмади. Мен эса жавобини кутишимни айтдим. Орадан 3-4 кун ўтди. У рад жавобини берди. Уни шунчалик қаттиқ севиб қолган эканманки хонамга кириб йиғладим. Шундан бери бир-биримизни кўрсак ҳаттоки саломлашишга тортинамиз. Рад жавобини олганимдан сўнг икки марта М. исмли қиз орқали мактуб юбордим. Лекин жавобини олмадим. Эшитишимча, у ҳеч кимни эқтирмастлигини, бу нарсаларга ҳали ёшлиқ қилишини айтганмиш. Баъзилар ўзларича: "Агар сени севамса фойдаси йўқ, ўзингни қийнаб овера бўласан", - деб маслаҳат бердилар. Лекин Д.га бўлган муҳаббатим ҳеч қачон сўнмайди. Поқ севиғи йўлда ҳар қандай синобларга тайёрман. Муҳаббат қудратидан қулоғим гўё қар, кўзим кўр бўлиб қолган. Бошқа қиз билан оила қуриб яшаб кетишга ишонмайман. Қандай йўл тутишим кераклиги ҳақида ўйлавериб жуда қийналиб кетдим. Сизлар қандай маслаҳат берасизлар.

Йўлингга зор кўзим тикаман,
Мажнунтолдек бошим эгаман.
Ахир, ёлгон айтай нега мен
Менга ишон, сени севаман!

АБДУЖАББОР

Севги нақадар жозибали ва ширин туйғу. Севги бу Аллоҳ томонидан юборилган энг улуғ неъматдир. Лекин ҳаётда оғирдан оғир нарса бу севсанда, севилмасанг.

Афсус... Мен севиб қоламан деб ўйламагандим. Ҳамма айб ўзимда. Опамни ҳазилга ишондим. Мен 8-синф ўқувчиси эдим. Ўшанда опам: "С. сени эқтириб қолибди", - деганганда эди, сен мени ҳаётимга кириб келма-

ўша чўғни яна аланга олдирди. Сен эса олдингдай бепарвосан. Тўғри! Балки сени юрагингга ўзга бир қиз баҳор гу-

О. муҳаббат

МЕНГА ЙЎЛ КЎРСАТИНГ

Бундан икки йил аввал мен Равшаной исмли бир қиз билан танишиб қолгандим. Иккимиз анча гаплашиб юриб, бир-биримизни эқтириб қолдик. Шунда мен Равшанойга агар рози бўлса, келгусида турмуш қуришимизни айтдим. У таклифимга эътироз билдирмади. Уйга келгач, бу холдан онамни хабардор этдим. Уша вақтларда биз укамни наштириб қўйгандик. Иқтисодий томондан анча қийналиб турганимиз сабабли онам Равшаной билан гаплашиб юраверишимни, бироқ яқин-ўртада тўй қилолмаслигини айтдилар. Бу гапларни эшитиб ўйлаиб қолдим. Сўнг Равшанойга ётиғи билан тушунтирдим. У билан келишиб олдик. Равшаной билан учрашиб юрган вақтимда унга икки жойдан совчилар келди, тегмади. Менинг турар жойим унинг маҳалласидан анча олис эди. Шу сабабли Равшаной билан икки ҳафтада бир учрашардик. Шу тариқа орадан етти ой ўтди. Кунларнинг бирида Равшанойнинг олдига борсам, уни янғаси чиқди ва унинг учрашуга чиқмаслигини, энди йўлимиз бошқалигини айтди. Бу гапни эшитиб кўзимга дунё қоронғу кўришиб кетди. Уни олиб қочиб кетишга эса юрагим дов бермади. Биз у билан келишган вақтимизда бундай ҳолатни ҳам режалаштиргандик.

Тўйидан бир кун аввал тасодифан у билан учрашиб қолдим. Иккаламиз ҳам бу учрашувни кутмагандик, шу сабабли бир хил ҳолатни бошдан кечирдик: турган жойимизда бир-биримизга қараб қотиб қолдик. Биринчи бўлиб Равшаной ўзига келди. Лаблари титраб, овозлари қалтираб, зўрагина мени эртага бўладиган никоҳ тўйига таклиф қилди. Уша кунги ҳолатини (сиртида қулиб, ичида эзиллиб) ҳамон кўз олдимдан кетказолмайман. Мен унинг кўнглини қанчалик кўтармайин, барбири у ўзини зўрлаб қуларди. Тўй ҳам ўтди. Орадан олти ой ўтган бўлса-да, ҳеч бир қизга гапирмадим. Уни сираям хаёлимдан чиқазолмасдим. Кўзимга ундан бошқа ҳеч ким кўринмасди. Туну-кун хаёлим унда эди. Яқинда бир танишим орқали унинг ажрашганини эшитиб қолдим. Бу гапни эшитиб яна бошқача бўлиб қолдим. Негадир ўтган гуноҳларини ювмоқ учун унга уйланмоқчи бўлдим. Эҳтимол кимдир мени бу ишимни қалтабилликка йўяр... Лекин яна одамлар нима дейди, деб ўйланиб қоламан.

Мен уни жуда севаман. Уни ҳатто турмушга чиқиб, ажрашиб келгани ҳам кўзимга кўринмайди. Менга маслаҳат беринг:

Рози бўлиб юрагингдан жойлар бердинг,
Ошиқ бўлиб сен севгимни қабул этдинг.
Зухро бўлиб Тохирингни ойлар қутиб,
Илоҳ топмай отанг сўзин ижро этдинг.
Яхши жойдан насиб этди, бизга бўлса
Хотираю, аламларни ташлаб кетдинг.
Ошиқ бўлган юраккинам бўзлаб қолди,
Не қилайки, юрагини гашлаб кетдинг.

Ж. Т.

Самарқанд шаҳри

СЕВГИНИНГ ҚАДРИ ШУМИ?

Қишлоғимизда 3 та мактаб бор эди. Мен 2-синфгача 20-мактабда тахсил олдим, сўнгра 25-мактабга ўтиб ўқий бошладим. Менг 2 "А" синфига ўтказишди. Ҳаммаси шундан бошланган бўлса ажаб эмас. Синфимизда Сайёра исмли қиз бор эди. Ўзининг аъло ўқишлари ва юриш турришлари билан ҳаммага ўрнак эди. Ешлигимда жуда шўх эдим, кўп қизлар менинг дастимдан дод дейишар эди. Лекин Сайёранинг ёнида бу шўхлигимдан асар ҳам қолмас эди. Ҳали хануз ёдимда Нодир деган дўстим ҳазиллашиб: "Кимни севасан" деб сўраганда Сайёрани деб жавоб берганман.

Инсон умри оқар сув экан, гизиллаб оқаркан-кетаркан. Ҳаш-паш дегунча 11-синф ҳам бўлдик. Энди аввалгидек ёш бола эмасдик. Шундагина қалбимдаги Сайёрага бўлган туйғу муҳаббат эканини тушуниб етдим. Етсам ҳам, турсам ҳам унинг майингина хилмайиб турган қиёфаси сира кўз ўнгимдан кетмас эди. Унга севгимни изҳор қила олмас эдим, чунки рад жавоб берса, ундан айрилиб қолишдан қўрқардим. Охири бўлмади, унга хат эздим. Хатни билдирмасдан кундалигининг ичига солиб қўйдим. Тамом, деб ўйладим. Нима бўлса бўлди. Қийналиб юрган-дан кўра шуниси маъқулроқ-ку. Жавобини ҳам роса бир ҳафта кутишга тўғри келди. Хайрият, хатнинг жавоби кўнгидагидек

эди. У ҳам менинг севги изҳор қилишини кутганини айтган эди. Шу кунни мендан бахтлироқ инсон йўқ эди дунёда.

Биз учраша бошладик. У билан гаплашганим сари гаплашгим келар, уни еру қўкка ишонмас эдим. Орада мактабни тушгандик. Менинг болалиқдан орузим Тошкентда ўқиш эди. Синфимизда икки киши қизил шаҳодатнома олди: мен ва Сайёра. Шундан сўнг мен ўқишга кириш учун Тошкентга равона бўлдим. Хужжатларни топириб, имтиҳонга тайёрлардик кўрдим. Тошкентнинг гузалликларига махли бўлиб имтиҳон кунининг келиб, қолганлигини ҳам билмай қолибман. Имтиҳонларни топириб қишлоққа борсам, ахвол бошқача. Сайёра иккимизнинг покиза севгимизни кўролмаган бир-иккита эмиқоралар мени унга ёмонлашибди. Амчики, мен унга хиёнат қилган эмашман. Қандайдир умримда исмини эшитмаган қизлар билан юрган эмашман. Оғзим очилиб қолди. Наҳотки инсон шунчалар ҳасадгўй бўлса. Шундан бошлаб ораимизга совуқчилик тушди.

Хозир талабаман. Сайёра ҳам талаба. Мени биргина савол қийнайди. Нега ахир у менга эмас, қареддаги ичқора ҳасадгўйларнинг гапига ишонди? Марҳум Охунжон Мадалиевнинг бир қўшиғи бор эди: "Бу дунёда Зухролар йўқ, севвишга эҳтиёт бўл укажон". Наҳотки ростдан ҳам бу дунёда Зухролар қолмаган бўлса? Муҳаббатнинг баҳоси шунчами? Маслаҳат бер, "Оила ва жамият", қандай қилиб уни севгимнинг чинлигига ишонтирай, ундан айрилишни хоҳламайман.

АБДУЛЛА

СЕВАДИМ-У, СЕВИЛМАДИМ

ган бўлар эдинг.

Эртасига мактабга борганда сени менга қор отганингни ишқинг баёни деб билибман.

Ох, афсус, афсус, афсус...

Буни бари-бариси йўқ нарсалар экан. Мен ўшанда сени севиб қолдим. Мактабни сен битирдинг, мен эса бир ёшга улғайдим. "Қиз бола шайтон бўлади" дегандай шайдолар ҳам орттирдим. Лекин уларни сенчалик севмадим. Дугонам юрган йигити билан учрашиб туришини айтса, юрагим қон-қон бўлиб кетади. Кечалари ҳам сени эсласам, тўйиб-тўйиб йиғлаб оламан. Мен сени икки йил кўрмай юрдим. Юрагимда сенга нисбатан бўлган севги ёниб-ёниб чўгга айланди. Ҳаётни менга ҳечам қизиги йўқ эди. Ҳеч нарсага интилиб яшамас эдим. Бу дунёда фақат жисми тирик эди, холос. Бир кунни сени кўрдим-у, "яхшимисиз" деган сўрогинг

лидай кириб боргандир, балки сени ҳам қалбинг менга ўхшаб қийналиб мени кутаётгандир. Мен сенга ўз севгимни баён этмоқчи бўламан, лекин уялман. Уялман эмас, балки қўрқаман. Бир кун келиб юзимга тамга бўлишидан қўрқаман. Севги писмиққа ҳам гайрат бағишлайди дейишади-ку. Мен ҳам ўзимни гайратли хис қилиб ҳаётимда сенга севги изҳор қиламан. Лекин сен бунни эшитмайсан, кўрмайсан.

Нақадар оғирдир севсанг севмаса,
Оғирдир севганинг сени демаса.
Бир умр ҳам бахтли эмассан,
Интизор бўлганинг сени севмаса.

Азиз тенгдошлар, маслаҳат беринг. Унга мен севгимни баён қилайми ёки бир умр севги армони ила яшайми?

ТУРСУНОЙ

Қувасой

Оила ва жамият

Мақолада келтирилган фактлар, воқеалар, маълумотлар учун муаллиф жавобгар ҳисобланади.

Муаллиф фикри тахрират нуктаи назаридан фарқ қилиши мумкин. Фойдаланилмаган қўлёзмалар таҳлил қилинмайдиган, муаллифларга қайтарилмайдиган, ёзма жавоб қилинмайдиган.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Қабулхона: (Тел. ва Факс) 133-28-20
Бош муҳаррир ўринбосари: 133-04-35
Котибият, хатлар: 34-25-46
Табриклар, эълонлар: 133-04-50

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахо наси. Манзил: Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Босишга топшириш вақти - 20.35
Босишга топширилди - 20.00

Газета тахрират компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.

ҲОМИЙ: «Матбуот тарқатувчи»
Акционерлик компанияси

ОБУНА ИНДЕКСИ - { яқша обуначилар учун 176
ташкилотлар учун 177

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида № 33 рақам билан рўйхатга олинган.
Буюртма Г - 2026
Формати А-3, ҳажми 2 босма тобқ.
Баҳоси эркин нарҳда.
Рассом — Н. ХОЛМУРОДОВ.
Навбатчи - М. СОДИҚОВ.